

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Pojišťovnictví

Regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Insurance intermediaries activities legal regulation

DP – PO – KPO – 2007 03

Ivana DANIELOVÁ

Vedoucí práce: Doc. Ing. Eva Ducháčková, CSc. (KPO)

Konzultant: Ing. Ivana Šafarčíková

Počet stran 98

Počet příloh 0

Datum odevzdání: 3. května 2007

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména §60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do její skutečné výše.

Po pěti letech si mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobě končí.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Doc. Evě Ducháčkové za její odborné vedení a připomínky při zpracování této diplomové práce. Rovněž děkuji za názory mé konzultantce Ing. Ivaně Šafarčíkové.

Moje poděkování patří také Prof. Dr. Hato Schmeiserovi za jeho pomoc při zpracování zahraniční literatury.

V Liberci dne 20. 4. 2007

Resumé

Cílem této diplomové práce je komplexně zpracovat problematiku regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů. První dvě části práce jsou zaměřeny na seznámení se současným rozsahem regulace v České republice a na analýzu trendů v oblasti dalšího vývoje včetně jejích očekávaných dopadů na jednotlivé trhy. Třetí část práce je zaměřena na představení základních přístupů k regulaci ve vybraných evropských zemích tak, aby umožnila konfrontovat jednotlivé přístupy k regulaci činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a posoudit úroveň regulace v České republice nejen na základě znalosti dané věci, ale i v interakci s dalšími aplikovanými přístupy.

Resumé

The aim of the thesis is a complex analysis of subordinate insurance intermediaries legal regulation problems. The first two parts of the thesis focus on the contemporary extent of legal regulation in the Czech Republic and on the analysis of the further development trends including their effects on particular markets.

The third part introduces the basic approaches to the subordinate insurance intermediaries legal regulation in selected European countries, allows further confrontation of the approaches and provides an objective evaluation of the subordinate insurance intermediaries legal regulation standard in the Czech Republic as a result of complex know-how and the interaction within other applied approaches.

Klíčová slova

finanční trh
odborná způsobilost
kvalifikace
legislativa
podřízený pojišťovací zprostředkovatel
pojistný trh
pojišťovací agent
pojišťovací makléř
pojišťovací zprostředkovatel
praxe
právní regulace
Registr
vázaný pojišťovací zprostředkovatel
vyhláška
výhradní pojišťovací agent
zákon
zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví

Key words

finance market
professional qualification
qualification
legislature
subordinated insurance agent
insurance market
insurance agent
insurance broker
insurance intermediary
work experience
legal regulation
Registr
tied insurance intermediary
public notice
sole insurance agent
act
insurance mediation activity

Seznam zkratk

apod.	a podobně
AVO	Aufsichtsverordnung
BPV	Bundesamt für Privatversicherung
č.	číslo
EHS	Evropský hospodářský prostor
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FMA	Finanzmarktaufsicht Lichtenstein
FP	finanční produkt
FSAP	Akční plan pro finanční služby
GewO	Gewerbeordnung
OZ	odborná způsobilost
PA	pojišťovací agent
PM	pojišťovací makléř
příp.	případně
PZ	pojišťovací zprostředkovatel
resp.	respective
Sb.	sbírky
SLPU	samostatný likvidátor pojistných událostí
VAG	Versicherungsaufsichtsgesetz
VersVermG	Versicherungsvermittlungsgesetz
VersVermV	Versicherungsverordnungsvermittlung
VPA	výhradní pojišťovací agent
VVG	Versicherungsvertragsgesetz
VPZ	vázaný pojišťovací zprostředkovatel

OBSAH

Prohlášení	4
Poděkování	5
Resumé	6
Klíčová slova	8
Seznam zkratk.....	9
Obsah.....	10
Úvod	12
1. Historický vývoj	13
1.1. Vývoj právní úpravy v pojišťovnictví	13
1.2. Směrnice 2002/92/ES, o zprostředkování pojištění	17
2. Současná právní úprava	19
2.1. Zákon č. 350/2006 Sb., úplné znění zákona 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, jak vyplývá z pozdějších změn	19
2.1.1. Působnost zákona	20
2.1.2. Činnosti vyloučené z působnosti zákona	20
2.1.3. Pojišťovací zprostředkovatelé	22
2.1.4. Samostatný likvidátor pojistných událostí	28
2.1.5. Registr	28
2.1.6. Odborná způsobilost	30
2.1.7. Důvěryhodnost	32
2.1.8. Informační a další povinnosti	32
2.1.9. Dohled	34
2.1.10. Další právní úprava	34
2.2. Vyhláška 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí	35
2.2.1. Zkouška odborné způsobilosti dle vyhlášky č. 582/2004	36

2.3.	<i>Rezervy současné právní úpravy</i>	37
2.3.1.	Kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů	37
2.3.2.	Řádná analýza	38
2.3.3.	Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem zprostředkovatelské činnosti	39
2.3.4.	Povinná praxe	42
2.3.5.	Získávání základního stupně odborné způsobilosti	43
2.4.	<i>Dopad současné právní úpravy na český pojistný trh</i>	44
3.	<i>Připravované novelizace a změny</i>	47
3.1.	<i>Novela zákona č. 38/2004 Sb.</i>	47
3.1.1.	Navrhované změny	47
3.1.2.	Novela a její dopad v praxi	50
3.2.	<i>Zprostředkování a poradenství na finančním trhu</i>	53
3.2.1.	Cíle připravovaného materiálu	53
3.2.2.	Působnost	54
3.2.3.	Struktura zprostředkování a poradenství	55
3.2.4.	Výsledky veřejné diskuse a shrnutí	63
3.2.5.	Dopady navrhované regulace na pojistný trh	64
4.	<i>Srovnání se zahraničím</i>	66
4.1.	<i>Švýcarsko</i>	66
4.2.	<i>Lichtenštejnsko</i>	69
4.3.	<i>Německo</i>	73
4.4.	<i>Srovnání</i>	77
5.	<i>Závěrečné zhodnocení</i>	89
6.	<i>Závěr</i>	94
	<i>Seznam literatury</i>	96
	<i>Seznam tabulek a obrázků</i>	98

Úvod

Pojišťovací zprostředkovatelé zastávají na pojišťovacím trhu zcela zásadní roli. Působí jako hlavní spojovací článek mezi pojišťovnami a jejich klienty. Jejich aktivity jsou složeny ze široké škály komplexně se doplňujících činností – ty začínají vyhledáním potenciálních klientů, pokračují jejich kontaktováním, analýzou jejich potřeb a doporučením, resp. uzavřením pojištění, které nejlépe vyhovuje požadavkům klienta. Následná péče o klienta představuje především kontrolu, zda je klient s pojištěním spokojen, úpravu pojistných smluv v souladu se změnami skutečností, které mají vliv na pojistné krytí, ale také aktivní spolupráci v individuálních případech, jakými je např. neplacení pojistného. V rámci všech těchto činností jsou na pojišťovací zprostředkovatele kladeny vysoké odborné, morální a osobní požadavky.

Právě vzhledem k významnosti pojišťovacích zprostředkovatelů, jako činitelů na finančním trhu, a s ohledem na vysoké požadavky na ně kladené, došlo v posledních letech k legislativním změnám v oblasti regulace jejich činnosti.

Cílem této diplomové práce je komplexně zpracovat otázku regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

Analýza je v první řadě zaměřena na současnou legislativní úpravu na Českém pojistném trhu, včetně jejích dopadů. Této analýze předchází krátká exkurze do právní úpravy v pojištnictví. V dalších kapitolách je pozornost zaměřena na připravované novelizace a změny v České republice a na závěr je provedeno srovnání legislativní úpravy regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s vybranými evropskými státy.

V závěrečném zhodnocení jsou shrnuty jednotlivé dílčí závěry vycházející z jednotlivých analytických částí diplomové práce.

1. Historický vývoj

Pojišťovnictví je specifickým oborem poskytujícím služby s významnými specifiky ve srovnání se službami jiných finančních institucí. Tato skutečnost, společně s potřebou ochrany spotřebitele, je jedním z důvodů, proč většina států více či méně reguluje činnost v tomto oboru.

Jak zjistíme v následující kapitole, je novodobá historie regulace pojišťovnictví v České republice poměrně krátká. Z hlediska legislativní úpravy došlo v tomto oboru k opravdu významným změnám především v posledních 3 letech, kdy byl vývoj regulace v pojišťovnictví ovlivněn přípravami České republiky na vstup do Evropské unie.

1.1. Vývoj právní úpravy v pojišťovnictví

Historie vývoje regulace nejen činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů, ale celkového tohoto odvětví, je poměrně krátká.

Až do roku 1991 byla činnost pojišťoven upravována zákonem č. **82/1966 Sb.**, o pojišťovnictví a zákonem č. **40/1964 Sb.**, občanský zákoník.

Zákon o pojišťovnictví upravoval postavení Státní pojišťovny, jako výlučného poskytovatele zákonného i smluvního pojištění a zevrubně definoval tvorbu fondů a rezerv a stanovení sazeb pojistného. [3]

Občanský zákoník obecně upravoval především pojistnou smlouvu, práva a povinnosti plynoucí z pojištění, jeho zánik a změnu. Blíže potom definoval jednotlivá práva a povinnosti plynoucí z pojištění majetku, osob a odpovědnosti za škodu. [4]

Zákon České národní rady č. **185/1991 Sb.**, který nabyl platnosti dne 28. května 1991, byl prvním právním předpisem, který upravoval novodobé české pojišťovnictví.

Tento zákon nově definoval podmínky podnikání v pojišťovnictví a státní dozor nad pojišťovnictvím. Pojištění mohli opět volně poskytovat jednotlivé pojišťovny, které splňovaly podmínky definované tímto zákonem, a to na základě povolení poskytnutého Ministerstvem financí České republiky. [5]

Další významné novelizace v oblasti regulace pojišťovnictví byly vyvolány vstupem České republiky do Evropské unie. V lednu roku 1996 Česká republika oficiálně předala žádost o členství, a tím začala etapa přidružování. Aby se kandidátská země mohla stát plnohodnotným členem EU, musela projít mnoha vyjednávacími procesy a přizpůsobit některé své normy podmínkám stanoveným Evropskou unií. Jedním z požadavků byla také harmonizace kandidátské země s legislativou Evropské unie.

Příprava na vstup do Evropské unie se tedy stala „motorem“ pohánějícím novelizace zastaralých zákonů a vydávání zákonů tam, kde byla právní úprava nedostačující, nebo zcela chyběla.

V oblasti regulace činnosti v pojišťovnictví byly v tomto období vydány 3 nové normy, které jsou platné dodnes.

Zákon **363/1999 Sb., o pojišťovnictví** byl první významnou novelou provedenou za účelem harmonizace legislativy s legislativou Evropské unie. Tato stěžejní norma pro pojišťovny vstoupila v platnost 1. dubna 2000 a nahradila zákon č. 185/1991 Sb.. Doposud prošla 15 novelizacemi.

Zákon 363/1999 upravoval v porovnání s původním zákonem mnohem podrobněji podmínky provozování činností v pojišťovnictví a výkon státního dozoru.

Zpřísnoval pravidla pro důvěryhodnost, požadavky na tvorbu rezerv a podmínky pro držbu aktiv.

Tato novela zajistila podmínky fungování českých pojišťoven po vstupu do EU a umožnila vstup zahraničních pojišťoven na český trh. [6]

Ani tento zákon však neřešil regulaci činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů, ani jiným způsobem neupravoval podmínky prodeje pojišťovacích produktů.

K regulaci podmínek distribuce pojistných produktů došlo poprvé až v roce **2005**, kdy 1. ledna vstoupil v platnost zákon č. **38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona**.

Tento zákon podstatně změnil fungování trhu pojišťovacích zprostředkovatelů a s jeho příchodem byly zavedeny konkrétní podmínky výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. [7]

Všechny tyto změny měly jeden společný cíl: zajistit dostatečnou ochranu spotřebitele.

Současně byl tento zákon dalším z harmonizačních zákonů, které přispěly k sjednocení legislativy s legislativou Evropské unie.

Nedílnou součástí tohoto zákona je také vyhláška č. **582/2004 Sb.**, ve znění novelizace provedené v roce 2006 vyhláškou č. **40/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

V roce 2006, s účinností od 1. dubna 2006, bylo znění tohoto zákona změněno zákonem č. **57/2006 Sb.**, který byl přijat v souvislosti se sjednocením dohledu nad

finančním trhem. Zákonem č. 57/2006 Sb. Byl novelizován i zákon o pojišťovnictví a **zákon o pojistné smlouvě**.

Zákon č. **37/2004 Sb., o pojistné smlouvě**, který vstoupil v platnost také od 1.1.2005, byl třetí z právních norem regulujících činnost v pojišťovnictví.

V rozsahu 73 paragrafů definuje (ve srovnání s dosavadními 40 § v občanském zákoníku) mnohem přesněji jednotlivá práva a povinnosti jak na straně pojišťovny, tak na straně jejího klienta, a nově rozděluje soukromá pojištění. [8]

Všechny 3 nové zákony prošly od doby svého uvedení v platnost mnoha novelizacemi: novela č. **57/2006 Sb.**, která byla přijata v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, změnila znění celkem 33 zákonů, mezi nimi i všech nových „pojišťovacích“ zákonů.

Posledními novinkami v oblasti regulace činnosti v pojišťovnictví jsou zákony č. **349/2006 Sb.**, úplné znění zákona č.363/1999., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů a zákon č. **350/2006 Sb.**, úplné znění zákona č.38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona.

1.2. Směrnice 2002/92/ES, o zprostředkování pojištění

Jak již bylo uvedeno, je zákon č. 38/2004 Sb. prvním zákonem regulujícím podmínky distribuce pojistných produktů. Na současnou podobu této normy mělo zásadní vliv znění směrnice Evropského parlamentu a rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002, o zprostředkování pojištění, které bylo závazným podkladem pro všechny členské státy Evropské unie.

Tato podkapitola je věnována analýze zásadních charakteristik této směrnice, neboť její znění je zásadní především při řešení otázek dopadu zákona č. 38/2004 Sb. na český pojistný trh.

Tato směrnice stanovuje povinnost všech členských států EU uvést své vnitrostátní právní předpisy do souladu s podmínkami jí stanovenými nejpozději do 15. ledna roku 2005.

Jejím hlavním cílem je harmonizací vnitrostátních právních předpisů jednotlivých členských zemí umožnit pojišťovacím a zajišťovacím zprostředkovatelům výkon práva zřizovat podniky a volně poskytovat služby v celé EU v rámci jednoho pojistného trhu. Druhým cílem je prostřednictvím jednotných podmínek garantovat stejnou úroveň ochrany spotřebitele ve všech členských státech EU.

Z obsahového hlediska je tato směrnice poměrně podrobná a ve stěžejních oblastech stanovuje konkrétní podmínky regulace, kdy jednotlivým členským státům neponechává příliš velký prostor pro odchýlení od této úpravy, a pokud ano, tak pouze ve směru k přísnější regulaci.

Konkrétně se zaměřuje především na podmínky v oblasti **ochrany spotřebitele**, kdy ukládá pojišťovacím zprostředkovatelům povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu povolání na pojistnou částku nejméně 1 000 000 EUR pro pojistnou událost a 1 500 000 EUR na všechny

pojistné události dohromady za jeden rok a dále taxativně vyjmenovává možná opatření pro případ, kdy pojišťovací a nebo zajišťovací zprostředkovatel ztratil schopnost převést pojišťovně pojistné nebo převést odškodnění či vrátit pojistné pojistníkovi, z nichž minimálně jedno z těchto opatření jsou členské státy povinny zařadit do své legislativní úpravy.

Důsledně jsou definovány také podmínky pro **registraci** pojišťovacích a zajišťovacích zprostředkovatelů a **postup při poskytování služeb (zřízení podniku) v jiných členských státech.**

V neposlední řadě je věnována zvýšená pozornost **poskytování informací** zákazníkům, především povinnosti informovat spotřebitele o tom, zda mu zprostředkovatel radí ohledně produktů ze široké škály pojišťoven, nebo produktů poskytovaných pouze určitým počtem, nebo jednou pojišťovnou.

Kapitola III. následně uvádí konkrétní výčet informací, které musí být klientovi před uzavřením, změnou nebo obnovením pojistné smlouvy poskytnuty a způsob, jakým mu budou tyto informace předány. [9]

Jak vyplývá z výše uvedené analýzy, je směrnice 2002/92/ES významným dokumentem, který společně se vstupem České republiky do Evropské unie udal směr v oblasti regulace podmínek distribuce pojišťovacích produktů.

Tento dokument stanovil hranice v oblasti základních předpokladů na pojišťovací zprostředkovatele, a tím vytvořil předpoklad pro bezproblémové fungování jednotného pojistného trhu, v rámci kterého je všem spotřebitelům (klientům) zajištěna stejná úroveň služeb, práv a ochrany.

2. Současná právní úprava

Současná právní úprava v oblasti regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí je dána následujícími dvěmi normami:

- Zákon č. 350/2006 Sb., úplné znění zákona 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, jak vyplývá z pozdějších změn.
- Vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích, ve znění vyhlášky č. 40/2006 Sb.

2.1. **Zákon č. 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů**

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích je ústřední normou regulující působnost pojišťovacích zprostředkovatelů jak na českém pojistném trhu, tak na trzích ostatních členských států Evropské unie.

Tento zákon se skládá ze tří částí, kdy **ČÁST PRVNÍ** je v rozsahu 29 paragrafů zaměřena na samotnou regulaci činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. **ČÁST DRUHÁ** upravuje v § 30 změnu Živnostenského zákona č. 455/1991 Sb. **TŘETÍ ČÁST** stanovuje datum nabytí účinnosti zákona na 1. leden 2005.

2.1.1. Působnost zákona

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích upravuje, jak vyplývá již z jeho názvu, podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Za tímto účelem definuje pojem „pojišťovací zprostředkovatel“ a pojem „zprostředkovatelská činnost“.

Pojišťovací zprostředkovatel

Pojišťovacím zprostředkovatelem je podle zákona právnická nebo i fyzická osoba, která provozuje za úplatu zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví.

Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví

Zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví se rozumí taková odborná činnost, která spočívá v předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv, v provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv, v uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána, nebo v pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv. [7]

2.1.2. Činnosti vyloučené z působnosti zákona

V souladu s podmínkami kladenými směrnicí ES jsou z působnosti zákona vyloučeny následující činnosti:

Činnosti vykonávané pojišťovnou, nebo zajišťovnou a jejími zaměstnanci

Z působnosti zákona je vyloučena zprostředkovatelská činnost, která je vykonávána pojišťovnou nebo zajišťovnou a činnost jejích zaměstnanců.

Pojišťovna je současně povinna zabezpečit splnění podmínek důvěryhodnosti a odborné způsobilosti (nejméně pro její základní stupeň, v souladu s podmínkami stanovenými tímto zákonem) u svých zaměstnanců, kteří se přímo podílejí na uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv, nebo na zprostředkovatelské činnosti.

Využívá-li však pojišťovna služeb pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, je povinna, podle ustanovení § 3 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, využít služeb pouze těch pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, kteří jsou registrovaní v souladu s tímto zákonem.

Poradenská činnost formou příležitostného poskytování informací

Tento zákon se nevztahuje na osoby poskytující příležitostnou poradenskou činnost v pojišťovnictví.

Za příležitostnou poradenskou činnost je v tomto případě považována taková činnost, kterou se rozumí příležitostné poskytování informací v rámci jiné profesní činnosti nebo pouhé poskytování obecných informací o pojistných produktech, za předpokladu, že účelem této činnosti není napomáhat uzavření nebo plnění z pojistné nebo zajišťovací smlouvy a nebo vypracování odborných posudků škodných událostí.

Zákon se tedy nevztahuje na ty osoby, kterým neplyne žádná provize z poskytnutí informací o pojištění. Jsou jimi například auditorské firmy, které v rámci své činnosti informují o možnostech pojištění, jako nástroje krytí firemních rizik, zvýšení (stabilizace) současné hodnoty podniku, atd.

Zprostředkování za stanovených podmínek

Třetí skupinu osob, vyjmutých z působnosti tohoto zákona, tvoří osoby zprostředkovávající pojištění pod podmínkou splnění všech následujících podmínek:

1. uzavření pojistné smlouvy vyžaduje pouze znalosti o pojištění, které je poskytováno
2. nejedná se o smlouvy životních pojištění ani o pojištění odpovědnosti za škodu
3. zprostředkovatelská činnost je pouze doplňkem podnikání osoby zprostředkovávající pojištění
4. sjednávané pojištění je doplňkovou službou dodávaného zboží nebo poskytnuté služby, nebo je-li pojištění sjednáno pro případ taxativně vyjmenovaných rizik
5. výše ročního pojistného nepřesahuje částku odpovídající hodnotě 500 eur a trvání takové smlouvy, včetně jejího prodloužení, nepřesahuje dobu 5 let

Typickým příkladem je možnost prodeje pojištění storna zájezdu, ztráty nebo zničení zavazadel a pojištění léčebných výloh cestovními kanceláři.

2.1.3. Pojišťovací zprostředkovatelé

Zákon rozeznává 6 typů pojišťovacích zprostředkovatelů:

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel (VPZ)
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel (PPZ)
- pojišťovací agent (PA)
- výhradní pojišťovací agent (VPA)
- pojišťovací makléř (PM)
- pojišťovací zprostředkovatel , jehož domovským členským státem není ČR

Jednotlivé typy zprostředkovatelů se liší především úrovní dosažené odborné kvalifikace na niž závisí, bude – li pojišťovací zprostředkovatel poskytovat nabídku produktů, které jsou navzájem konkurenční, či bude – li pracovat pouze s portfoliem nekonkurenčních produktů.

Rozdíly jsou také ve způsobu zajištění odpovědnosti za škody způsobené při výkonu povolání a v možnosti přijímat pojistné a vyplácet pojistná plnění.

Jednotlivá konkrétní práva a povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů jsou upravena následovně:

2.1.3.1. Typy pojišťovacích zprostředkovatelů

Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

VPZ vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. Není oprávněn přijímat pojistné ani vyplácet pojistná plnění z pojišťovacích smluv. Nabízí-li produkty více pojišťoven, nesmí být vzájemně konkurenční.

Ve své činnosti je VPZ vázán písemnou smlouvou s pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná, a tato odpovídá za škodu jím způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Tuto odpovědnost přebírá i za PPZ, kteří s VPZ spolupracují.

VPZ musí splňovat podmínky stanovené zákonem pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

PPZ spolupracuje na základě písemné smlouvy s pojišťovacím agentem, výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem, jehož jménem a

na jehož účet jedná. Spolupracující pojišťovací zprostředkovatel přebírá odpovědnost za škodu způsobenou výkonem zprostředkovatelské činnosti PPZ.

PPZ je vázán písemnou smlouvou se spolupracujícím pojišťovacím zprostředkovatelem. Není oprávněn přijímat pojistné ani vyplácet pojistná plnění. Stejně jako VPZ není oprávněn nabízet konkurenční produkty.

Pro výkon své činnosti musí splňovat podmínky stanovené zákonem pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti

Výhradní pojišťovací agent

VPA vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy pouze s jednou pojišťovnou. Bylo-li tak dohodnuto, je tento agent oprávněn přijímat pojistné nebo zprostředkovávat plnění z pojistných smluv.

Za škody způsobené výkonem činnosti odpovídá pojišťovna, jejímž jménem VPA jedná.

Je-li oprávněn vybírat od pojistníka pojistné nebo vyplácet pojistná plnění, je ze zákona povinen splnit další specifické požadavky.

Pro výkon činnosti VPA musí splňovat minimálně podmínky stanovené pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Pojišťovací agent

PA vykonává zprostředkovatelskou činnosti na základě smlouvy s jednou nebo více pojišťovnami. V rámci svého portfolia smí nabízet produkty, které jsou vzájemně konkurenční. Bylo-li tak dohodnuto, smí přijímat pojistné a nebo vyplácet pojistné plnění. V takovémto případě pro něho platí stejné podmínky jako pro vázaného pojišťovacího agenta.

VPA je dále povinen být po celou dobu výkonu své činnosti pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu na celém území Evropského hospodářského prostoru v zákonem stanoveném rozsahu. Toto pojištění může být nahrazeno písemným prohlášením pojišťovny o převzetí odpovědnosti za škody způsobené touto jeho činností.

Pro výkon své činnosti musí splňovat podmínky minimálně pro střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Pro všechny výše jmenované pojišťovací zprostředkovatele je dále závazné splnění podmínek mlčenlivosti a zápisu do registru.

Pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není ČR

Pojišťovací zprostředkovatelé, jejichž domovský členský stát je jiný než Česká republika, mohou na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v takovém rozsahu, v jakém jsou tuto činnost oprávněni provozovat ve svém domovském členském státě.

Před zahájením své činnosti jsou pouze povinni splnit podmínky stanovené tímto zákonem pro zahájení činnosti pojišťovacího zprostředkovatele na území hostitelského členského státu.

Pojišťovací makléř

Pojišťovací makléři zastávají mezi pojišťovacími zprostředkovateli specifické postavení.

V rámci svého jednání jsou smluvně vázáni obsahem smlouvy uzavřené s klientem (zájemcem o pojištění). V závislosti na konkrétním obsahu smlouvy pro

klienta zpracovávají komplexní analýzu pojistných rizik, návrhy pojistných nebo zajišťných programů, správu uzavřených pojistných smluv, atd.

Povinností pojišťovacího makléře je být po dobu své činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu v zákonem stanoveném rozsahu.

Byl-li PM současně zmocněn přijímat pojistné od pojistníka, případně výplaty pojistného plnění od pojišťovny, je povinen dodržovat další zásady stanovené tímto zákonem.

Za svou činnost je pojišťovací makléř odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou, nestanoví-li dohoda s příslušnou pojišťovnou a pojistníkem jinak.

Pojišťovací makléř musí být zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené tímto zákonem pro vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

2.1.3.2 Podmínky stanovené zákonem pro pojišťovací zprostředkovatele, kteří mohou přijímat pojistné a vyplácet pojistná plnění:

Následující podmínky jsou závazné pro ty PZ, kteří byli zmocněni přijímat pojistné od pojistníka a vyplácet pojistná plnění:

- PZ je povinen udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4 % z ročního objemu jím inkasovaného pojistného, nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 15 000 EUR, nebo
- PZ je povinen používat pro převody pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty.

2.1.3.3. Odpovědnost za škody způsobené výkonem zprostředkovatelské činnosti:

Odpovědnost za škody způsobené výkonem zprostředkovatelské činnosti je v rámci tohoto zákona řešena 2 způsoby:

1) Přenesení odpovědnosti na pojišťovnu, se kterou je PZ ve smluvním vztahu

V případě VPZ, PPZ, VPA přechází odpovědnost za škody způsobené výkonem zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví automaticky na pojišťovnu, se kterou je PZ ve smluvním vztahu.

Tento přechod odpovědnosti je možný také u PA v případě, že smluvní pojišťovna na základě písemného prohlášení převezme odpovědnost za škody způsobené činností PA.

2) Pojištění odpovědnosti za škodu

Pojišťovací makléři a pojišťovací agenti, za jejichž činnost pojišťovna nepřevzala odpovědnost, jsou povinni uzavřít smluvní pojištění odpovědnosti.

Toto pojištění musí být platné na celém území Evropského hospodářského prostoru. Limit pojistného plnění musí být nejméně v hodnotě odpovídající 1 000 000 eur pro každou pojistnou událost a v případě souběhu více pojistných událostí nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 500 000 eur.

Toto pojištění se musí vztahovat i na odpovědnost osob jednajících jménem PZ nebo samostatného likvidátora pojistných událostí.

2.1.4. Samostatný likvidátor pojistných událostí

Hlavní náplní činnosti samostatného likvidátora pojistných událostí (SLPU) je provádění šetření nutného ke zjištění rozsahu povinnosti smluvní pojišťovny plnit ze sjednaného pojištění.

Pravomoci SLPU jsou smluvně vymezeny, a základní náležitosti smlouvy jsou stanoveny tímto zákonem.

Také SLPU musí být zapsán do registru a splňovat podmínky důvěryhodnosti. Pro výkon své činnosti musí splňovat podmínky stanovené tímto zákonem pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Po celou dobu výkonu své činnosti musí být SLPU pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem této činnosti s limitem pojistného v hodnotě odpovídající 1 000 000 eur pro každou pojistnou událost a v případě souběhu více pojistných událostí nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 500 000 eur.

2.1.5. Registr

V souladu s požadavky směrnice 2002/92/ES se tímto zákonem zřizuje veřejně přístupný registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, který spravuje Česká národní banka.

Do tohoto registru jsou zapsány všechny právnické a fyzické osoby, které chtějí vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nebo působit jako samostatní likvidátoři pojistných událostí, za předpokladu, že prokázaly splnění všech požadavků na ně ze zákona kladených.

Údaje zapisované do registru jsou taxativně vyjmenovány zvlášť pro pojišťovací zprostředkovatele pro něž je Česká republika domovským členským státem a zvlášť pro zprostředkovatele, pro něž je státem hostitelským.

Zápis do registru

Zápisu do registru předchází podání žádosti o zápis a splnění zákonem definovaných podmínek.

Pojišťovací zprostředkovatel, případně samostatný likvidátor pojistných událostí, musí v žádosti uvést předepsané identifikační údaje, informace o rozsahu provozované činnosti, předpokládaný den zahájení činnosti a identifikační číslo (pokud mu bylo přiděleno).

Dále musí doložit doklady potvrzující dosažení požadované úrovně odborné způsobilosti, vlastnictví finančních prostředků na účtu, minimálně ve výši odpovídající hodnotě 15 000 eur (pokud má PZ oprávnění přijímat od pojistníka pojistné a vyplácet pojistná plnění), důvěryhodnost a doklad o způsobu krytí odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti PZ/SLPU (pojistnou smlouvou nebo písemným prohlášením pojišťovny). Je-li žadatel právnickou osobou, je povinen předložit úplný výpis z obchodního rejstříku.

Za účelem zápisu do registru provede Česká národní banka kontrolu předložené žádosti, včetně všech jejích příloh. Shledá-li, že žádost není úplná, vyzve předkladatele k jejímu doplnění ve lhůtě nejméně 15 dnů.

Shledá-li ČNB, že všechny podmínky stanovené tímto zákonem jsou splněny, vyhovějí žádosti a provede registraci PZ/SLPU. O zápisu do registru vydá ČNB registrované osobě osvědčení, které obsahuje identifikační údaje, číslo, pod kterým je PZ/SLPU registrován, označení registru a uvedení adresy, kde lze zápis do registru ověřit.

Zrušení zápisu v registru

ČNB zruší zápis v registru svým rozhodnutím na žádost registrované osoby, nebo ze závažných důvodů vyplývajících z nesplnění podmínek tohoto zákona – jedná se především o ztrátu důvěryhodnosti, pozastavení činnosti, ztrátu oprávnění k provozování zprostředkovatelské činnosti v domovském členském státě (v případě PZ poskytujících služby na základě práva zakládat pobočky a poskytovat služby) a neprovozování pojišťovací činnosti PZ nejméně po dobu 24 po sobě jdoucích měsíců.

Zápis v registru zaniká také smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby.

Na základě rozhodnutí o zrušení zápisu v registru je registrovaná osoba povinna odevzdat České národní bance osvědčení o zápisu do registru.

2.1.6. Odborná způsobilost

Dosažení předepsané úrovně odborné způsobilosti je jedním z předpokladů pro výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.

Pod pojmem „odborná způsobilost“ se pro účely tohoto zákona rozumí získání všeobecných a odborných znalostí.

Všeobecné znalosti

Všeobecné znalosti se prokazují dokladem o dokončení střední školy.

Odborné znalosti

Odborné znalosti jsou prokazovány dokladem o absolvování odborného studia na střední nebo vysoké škole, nebo složením **odborné zkoušky**. Odbornou zkoušku

mohou VPZ, PPZ a SLPU vykonat v instituci, která je oprávněna poskytovat vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti a je uvedena ve vyhlášce ČNB.

PA a PM mohou odbornou zkoušku vykonat pouze před zkušební komisí, která je složena nejméně ze 3 členů jmenovaných bankovní radou.

Kvalifikační požadavky stanovené pro jednotlivé úrovně odborné způsobilosti jsou shrnuty v následující tabulce:

Tabulka 1: Odborné znalosti a praxe požadované pro jednotlivé stupně odborné způsobilosti

Stupeň odborné způsobilosti	Požadované odborné znalosti
Základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti	<ul style="list-style-type: none"> • Všeobecné znalosti • Znalosti v rozsahu odborného minima pro základní kvalifikační stupeň OZ • Znalost nabízených produktů a schopnost je vysvětlit
Střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti	<ul style="list-style-type: none"> • Všeobecné znalosti • Znalosti v rozsahu odborného minima pro střední kvalifikační stupeň OZ • Znalost nabízených produktů a schopnost je vysvětlit • Minimálně dvouletou praxi
Vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti	<ul style="list-style-type: none"> • Všeobecné znalosti • Znalosti v rozsahu odborného minima pro vyšší kvalifikační stupeň OZ • Minimálně čtyřletou praxi • Znalost nabízených produktů, schopnost provést analýzu konkurenčních produktů a nabídnout klientovi pojišťovací (zajišťovací) produkt nejlépe vyhovující jeho potřebám a tento řádně vysvětlit

2.1.7. Důvěryhodnost

Splnění podmínek důvěryhodnosti je dalším z předpokladů pro řádný výkon zprostředkovatelské činnosti.

Důvěryhodnost je postavena na předpokladu trestní bezúhonnosti v oblasti majetkových a hospodářských trestných činů fyzických osob (je-li PZ fyzická osoba) a statutárních zástupců právnických osob (je-li PZ právnická osoba) v době 10 let před podáním žádosti o zápis do registru.

Dalším předpokladem důvěryhodnosti je, že na fyzickou osobu (statutárního zástupce právnické osoby) nebyl prohlášen konkurz, ani tato osoba nebyla v posledních 5 letech členem statutárního nebo jiného orgánu právnické osoby, na jejíž majetek byl vyhlášen konkurz.

Důvěryhodná je ta fyzická osoba, které nebylo odejmuto povolení k provozování činnosti PZ nebo SLPU pro porušení podmínek stanovených tímto zákonem.

2.1.8. Informační a další povinnosti

Pojišťovací zprostředkovatel je povinen klienta informovat:

- zda má smluvní povinnost vykonávat zprostředkování daného pojištění výhradně pro jednu nebo více pojišťoven, nebo
- zda poskytuje zprostředkování pojištění, při kterém je povinen poskytnout řádnou analýzu

Dále je pojišťovací zprostředkovatel povinen klientovi sdělit:

- obchodní firmu nebo název PO nebo jméno(a) a příjmení FO, která jedná jménem pojišťovacího zprostředkovatele

- registr, ve kterém je evidován a způsob, kterým lze ověřit zápis v registru
- přímý nebo nepřímý podíl PZ na hlasovacích právech nebo kapitálu pojišťovny, se kterou je pojištění sjednáváno, překračuje-li 10%
- zda pojišťovna, nebo osoba ji ovládající, má přímý nebo nepřímý podíl na hlasovacích právech nebo kapitálu PZ, jestliže tento podíl překračuje 10%
- údaje o postupech, podle nichž spotřebitel a ostatní dotčené osoby mohou podat stížnost, případně žalobu na PZ

Záznam:

Pojišťovací zprostředkovatel je povinen, zejména na základě informací poskytnutých klientem a v závislosti na charakteru sjednávaného pojištění, zaznamenat požadavky a potřeby klienta související se sjednávaným pojištěním a důvody, na kterých PZ zakládá své doporučení pro výběr daného produktu.

Veškeré výše uvedené informace je PZ povinen poskytnout písemně (nebo na nosiči dat, který je klientovi přístupný), jasně, přesně a klientovi srozumitelnou formou v úředním jazyce členského státu, ve kterém je pojištění sjednáno, nebo v jiném dohodnutém jazyce.

Výkon zprostředkovatelské činnosti:

PZ nebo SLPU je povinen vykonávat tuto svou činnost s odbornou péčí a chránit zájmy spotřebitele. Zejména nesmí uvádět nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné nebo dvojsmyslné údaje a informace a nebo zamlčet údaje o charakteru a vlastnostech poskytovaných služeb.

Řádná analýza:

Řádnou analýzou se pro účely tohoto zákona rozumí od doporučení vhodného produktu, na základě odborných kritérií a potřeb klienta až po provedení analýzy dostatečného počtu pojistných produktů.

2.1.9. Dohled

Dohled nad činností PZ a SLPU vykonává Česká národní banka. V případě PZ a SLPU, s domovským členským státem jiným než je Česká republika vykonává Česká národní banka dohled ve spolupráci s příslušným orgánem dozoru domovského členského státu.

Tento zákon dále definuje povinnost PA a PM předkládat ve stanovené lhůtě roční výkaz činnosti. Podrobnosti týkající-se tohoto výkazu stanoví ČNB vyhláškou.

Tato vyhláška definuje i další náplň činnosti ČNB a způsob výkonu dozoru a provádění tohoto zákona.

2.1.10. Další právní úprava

Pořádková pokuta může být uložena PZ nebo SLPU, který znemožní nebo ztíží výkon dohledu ČNB. Tato pokuta může být uložena až do výše 5 000 000 Kč, v případě opakovaného uložení této pokuty až do výše 20 000 000 Kč.

Zjistí-li ČNB při výkonu své kontrolní činnosti, že činnost PZ nebo SLPU není v souladu se zákonem, může mu svým rozhodnutím uložit **opatření** uvést své jednání do souladu se zákonem.

Neuvedl-li PZ nebo SLPU ve stanovené lhůtě své jednání do souladu se zákonem, nebo zaniklo-li mu pojištění, případně nesplňuje-li podmínky předepsané výše finanční jistiny, může ČNB **pozastavit** jeho činnost na dobu až 6 měsíců.

Činnost PZ nebo SLPU může být **přerušena** maximálně na dobu 1 roku.

Zákon dále definuje **přestupky** fyzických osob a **správní delikty** právnických osob a maximální možnou pokutu za ně uloženou.

2.2. Vyhláška 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Vyhláškou 582/2004 Sb., ve znění novely č. 40/2006 Sb., se provádí a doplňuje ustanovení zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

Vyhláška stanovuje tvar a rozsah registračních čísel pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí. Dále taxativně vyjmenovává náležitosti zápisu do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Dále vyhláška blíže specifikuje způsob prokazování a dosahování odborné kvalifikace:

- vádí seznamu dokladů, kterými se prokazuje ukončení odborného studia
- stanovuje způsob a podmínky vykonání zkoušky pro základní, střední a vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti
- určuje rozsah odborného minima znalostí pro základní, střední a vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti

V příloze č. 6 této vyhlášky je uveden seznam škol, školících zařízení a specializovaných profesních institucí poskytujících vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti.

Součástí vyhlášky je také seznam náležitostí, osvědčení o zápisu do registru a stanovení podrobností a formy ročního výkazu činnosti pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře, kteří jsou ho povinni pravidelně předkládat ČNB.

2.2.1. Zkouška odborné způsobilosti dle vyhlášky č. 582/2004 Sb.

Na webových stránkách České národní banky jsou zájemcům o složení zkoušky k dispozici soubor otázek pro jednotlivé stupně odborné způsobilosti, zkušební řád pro odborné zkoušky pojišťovacího agenta a makléře a seznam škol, školících zařízení a pojišťoven s povolením k poskytování vzdělávacích programů, resp. s povolením provozovat vzdělávací činnost pro pojišťovací zprostředkovatele a samostatné likvidátory pojistných událostí.

Zkouškové termíny jsou pro pojišťovací agenty a makléře stanoveny na 1. března, 1. června, 1. září a 1. prosince, případně na první pracovní den následující po tomto datu. Přihlásí-li se na termín příliš mnoho uchazečů, je vyhlášen mimořádný termín pro konání zkoušky.

V souladu s vyhláškou č. 582/2004 Sb. má zkouška písemnou formu a testuje teoretické znalosti uchazeče. Uchazeč, který zodpoví správně více než 80% otázek, v odborné zkoušce uspěl a nemusí postupovat k ústní zkoušce. Pohybuje-li se jeho úspěšnost v intervalu mezi 60 – 80%, podrobuje se ještě doplňující ústní zkoušce, na základě které je rozhodnuto, zda uchazeč uspěl, či ne. Uchazeči, kteří během zkoušky nedosáhnou alespoň 60procentní úspěšnosti, musí zkoušku opakovat.

Jednotlivé konkrétní detaily zkoušky definuje zkušební řád.

2.3. Rezervy současné právní úpravy

Současnou právní úpravu je možné zhodnotit jako poměrně podrobnou a rozpracovanou. V některých ustanoveních je zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích rozpracován podrobněji, než je požadováno příslušnou směrnicí ES, v některých by naopak podrobnější rozpracování bylo žádoucí.

V rámci této kapitoly je zaostřeno především na ty otázky, jejichž dořešení by mohlo přispět k zefektivnění účinnosti tohoto zákona a tím i k zlepšení fungování trhu a žádoucí úrovni ochrany spotřebitele.

2.3.1. Kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů

Zákon stanovuje 5 kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů (jejichž domovským členským státem je Česká republika) a jednu kategorii pro pojišťovací zprostředkovatele, pro něž je Česká republika hostitelským členským státem.

Každý z pěti „typů“ pojišťovacích zprostředkovatelů podléhá právní úpravě zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Pro každý typ je definován jiný rozsah práv a povinností, jiná úroveň odborné kvalifikace a jiné vztahy v oblasti odpovědnosti za škody při výkonu povolání. Odpovědnost navíc může přecházet variabilně podle toho, s kým pojišťovací zprostředkovatel spolupracuje (např. pracuje-li pojišťovací zprostředkovatel na základě smlouvy pro pojišťovnu, případně s výhradním pojišťovacím agentem, přechází odpovědnost za škody způsobené výkonem jeho činnosti na smluvní pojišťovnu, pracuje-li však pro pojišťovacího agenta, nebo makléře, přechází tato odpovědnost právě na pojišťovacího agenta/makléře).

Pro klienta tak v případě jeho zájmu o uzavření pojištění přibývá další starost navíc. Nejen, že se jako dobře informovaný spotřebitel musí seznámit s více pojistnými produkty, případně s možnostmi alternativního zajištění rizika, nebo

spoření, ale nyní by se také měl informovat o jednotlivých typech zprostředkovatelů pojištění a kladech, či záporech.

Taková podrobná a členitá právní úprava je potom poměrně složitá na orientaci pro klienta a vyžaduje od něho vynaložení určitého, ne zcela zanedbatelného, úsilí. Tato skutečnost může mít na straně klienta za následek i rezignaci na snahu se v problematice orientovat a v konečném důsledku může být tedy kontraproduktivní.

2.3.2. Řádná analýza

Dalším oříškem, a to i pro informované spotřebitele, je poměrně fádňi formulace pojmu „řádná analýza“ zákonem.

Zákon ukládá pojišťovacímu zprostředkovateli povinnost informovat klienta o tom, zda zprostředkovává pojištění způsobem, při kterém je povinen poskytovat **řádnou analýzu** a pokud ano, pak musí své doporučení poskytnout na základě dostatečného počtu pojistných produktů nabízených na trhu tak, aby mohl podle odborných kritérií doporučit uzavření pojistné smlouvy dle požadavků a potřeb klienta. [7]

Tato formulace je sice zcela v souladu se směrnicí ES, z hlediska potřeb klienta a praktické aplikace „do života“ je ji však možné onačit za celkem vágní.

Pojišťovací makléři jsou vázáni obsahem smlouvy s klientem, kterému mají na základě řádné analýzy poskytnout informaci o nejvhodnějším pojistném produktu.

Vzhledem k tomu, že zákon blíže nedefinuje pojem „řádná analýza“, je zcela na uvážení PM, jaký rozsah pojistných produktů považuje pro analýzu za „dostatečný“, stejně tak jako rozhodnutí o odborných kritériích, která budou brána

při analýze v potaz. Konečný spotřebitel je pak zcela odkázán na důvěru v příslušného PM.

Dalším rizikovým faktorem působícím v neprospěch spotřebitele je skutečnost, že ze zákona je PM odměňován pojišťovnou, nebo zajišťovnou a existuje na jeho straně tedy zájem prodávat především pojištění, z kterého mu plyne nejvyšší provize.

Pochybení, nebo neodborný výkon PM se projeví až v případě, kdy dojde k pojistné události, která není kryta v souladu s požadavky pojištěného. Pokud však PM vybere pojištění, které není pro klienta nejlevnější, nebo mu neposkytuje nejlepší služby z hlediska doplňkových služeb pojištění, nebo rozsahu krytí, je velmi pravděpodobné, že se spotřebitel tuto skutečnost nedozví (pokud sám, nebo třetí osoba neprovede revizi pojistných smluv).

Ačkoliv je obsah zákona zaměřen tak, aby byla zajištěna ochrana spotřebitele, je zákon v tomto případě poměrně benevolentní. Odpovědnost je přenesena na spotřebitele prohlášením PM o právu na poskytnutí řádné analýzy, zjišťování rozsahu této analýzy a jejího postupu však závisí na klientovi, respektive na jeho znalostech o tom, na co se má informovat a na ochotě PM mu tyto informace pravdivě, úplně a srozumitelně sdělit.

2.3.3. Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem zprostředkovatelské činnosti

Další z otázek, jejichž dořešení by přispělo ke zefektivnění fungování tohoto zákona a k zajištění ochrany spotřebitele, je řešení otázky pojištění odpovědnosti PZ a SLPU.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích sice definuje podmínky pro toto pojištění jak co do limitu pojistného plnění, tak v rozsahu některých charakteristik tohoto pojištění (např. max. výše sjednané spoluúčasti, nemožnost vyloučení škod způsobených jednáním z nedbalosti, v důsledku omylu nebo opomenutí, nebo krytí škod způsobených i osobami jednajícími jménem pojištěného), není však vyřešen přechod pojištěného mezi pojistiteli. Pojištění odpovědnosti za škody způsobené při výkonu povolání je v současné době v České republice koncipováno na principu **vznesení nároku**. Při tomto způsobu sjednávání pojištění se pojistné krytí vztahuje na všechny události, kdy ke vznesení nároku na náhradu škody poškozeným dojde poprvé v době trvání pojištění a zároveň tento nárok musí být důsledkem porušení povinností, které nastalo buď v době trvání pojištění, nebo v určeném časovém období předem (retroaktivní období).

V souladu s tímto principem obsahují pojistné podmínky pojišťoven následující ustanovení:

Předpokladem vzniku práva na pojistné plnění je, že:

- a) k příčině škodné události
- b) k jejímu vzniku
- c) k uplatnění nároku na náhradu škody poškozeného vůči pojištěnému a
- d) k písemnému oznámení škodné události pojistiteli došlo v době nepřetržitého trvání pojištění u pojistitele. [10]

Z této úpravy pojistných podmínek plyne, že pokud zprostředkovatel změní pojistitele, přestává být kryto celé období před tímto přechodem, čímž dojde také ke ztrátě ochrany spotřebitele (klienta). Pojištění „funguje“ pouze v případech, kdy mezi příčinou a zjištěním pojistné události uběhla dostatečně krátká doba, ve které zprostředkovatel nezměnil pojistitele. Po přechodu pojišťovacího zprostředkovatele ochrana zaniká.

Obdobně není vyřešen přechod v případě zániku pojistitele.

Na závěr je nutné přiznat, že princip vznesení nároku je naprostým standardem v celé Evropě s výjimkou Německa, kde přetrvává i některých profesí pojišťování dle principu příčiny.

Přesto by stálo za zamyšlení řešení této otázky, která by výrazným způsobem přispěla k zefektivnění účinnosti tohoto zákonného pojištění.

V otázkách pojištění odpovědnosti také není právně dořešena **odpovědnost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, jedná-li ve vztahu s vázaným pojišťovacím agentem.**

Současná právní úprava stanoví, že za činnost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele zodpovídá vždy ten pojišťovací zprostředkovatel, u kterého je PPZ činný. V praxi je, v případě pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře, tato odpovědnost za škody kryta pojištěním pojišťovacího zprostředkovatele, s kterým PPZ spolupracuje.

Výhradní pojišťovací agent však podle zákona není povinen sjednávat povinné pojištění odpovědnosti, neboť tuto odpovědnost za něho přebírá smluvní pojišťovna.

Z právní úpravy ale již není zřejmé, přebírá-li tato smluvní pojišťovna odpovědnost i za škody způsobené podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem v rámci výkonu své činnosti pro jejího vázaného pojišťovacího agenta, nebo ne.

V tomto případě by bylo žádoucí další upřesnění, definující, že pojišťovna přebírá odpovědnost i za škody způsobené podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem pro vázaného pojišťovacího agenta.

2.3.4. Povinná praxe

Obecně je odborná praxe považována za předpoklad pro prokázání odborné kvalifikace a nabytí dostatečných schopností žadatele. Posuzujeme-li tento požadavek v kontextu širších vztahů na trhu pojišťovacích zprostředkovatelů, zjistíme, že v tomto případě může tento požadavek působit spíše kontraproduktivně.

Praxe po dobu dvou, případně čtyř let, je jedním z předpokladů kladených na PZ, kteří chtějí dosáhnout odborné kvalifikační způsobilosti středního a vyššího stupně.

Povinná praxe je tedy požadována u pojišťovacích agentů a pojišťovacích makléřů.

Tito zprostředkovatelé jsou oprávněni nabízet klientům produkty, které jsou vzájemně konkurenční. Proto jsou na ně také kladeny zvýšené požadavky v oblasti schopnosti orientovat se v jednotlivých produktech, posoudit je podle pro klienta směrodatných kritérií a dokázat klientovi tyto produkty a rozdíly mezi nimi vysvětlit.

Odbornou praxi však tito zprostředkovatelé mohou získat pouze v přímé obchodní síti pojišťovny, kde je prodávána pouze nekonkurenční nabídka – zpravidla nabídka pouze jedné pojišťovny.

Prodejem nabídky pouze jedné pojišťovny však potenciální PA a PM získávají návyky a dovednosti, které jsou pro práci s nekonkurenční nabídkou nepoužitelné.

Zprostředkovatelé přicházející z týmů přímých obchodních sítí jsou obvykle „vycvičení“ k okamžitému prodeji, a to v co největším množství. Jsou zaměřeni na výši provize, která jim bude za prodej daného produktu poskytnuta a jsou orientovaní na krátkodobý zisk – v souvislosti s tím mají sklon nezařazovat do

svého portfolia produkty, které přinášejí menší provizi. Také proto jim dlouhodobá práce s klientem není vlastní.

V praxi je „předělání“ takto orientovaných obchodních zástupců jediné finanční instituce na kvalitní práci s konkurenční nabídkou velmi složité a v mnoha případech i prakticky nemožné.

Ve světle všech těchto skutečností je možné konstatovat, že povinná praxe významně nepřispívá ke zkvalitnění služeb poskytovaných PA a PM. Návyky získané zprostředkovateli v přímé obchodní síti pojišťoven jsou naopak z hlediska potřeb klienta nežádoucí a nepřispívají k získání potřebných schopností zprostředkovatele.

2.3.5. Získávání základního stupně odborné způsobilosti

Zkoušku mohou pojišťovací zprostředkovatelé, kteří pro výkon své činnosti musí dosáhnout základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti, podle zákona č. 38/2004 Sb., vykonat buď:

1. v instituci, která je oprávněna poskytovat vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti a je uvedena ve vyhlášce ČNB, nebo
2. v pojišťovně, která tuto činnost může vykonávat jako činnost související s pojišťovací činností v souladu s podmínkami stanovenými zákonem č. 363/2004 Sb.

V souladu s tímto ustanovením zákon připouští složení zkoušky a získání potřebné odborné způsobilosti pro výkon činnosti pojišťovacího zprostředkovatele u instituce, která má zájem na tom, aby pro ni příslušní pojišťovací zprostředkovatel zahájil co nejdříve výkon své činnosti. Takovou situaci je možné označit za zcela zřejmý střet zájmů.

Tato úprava může do určité míry znehodnotit význam a efekt ochrany spotřebitele (předepsanou úroveň odborné způsobilosti zákonem) neboť není v možnostech žádné instituce zajistit objektivnost těchto zkoušek.

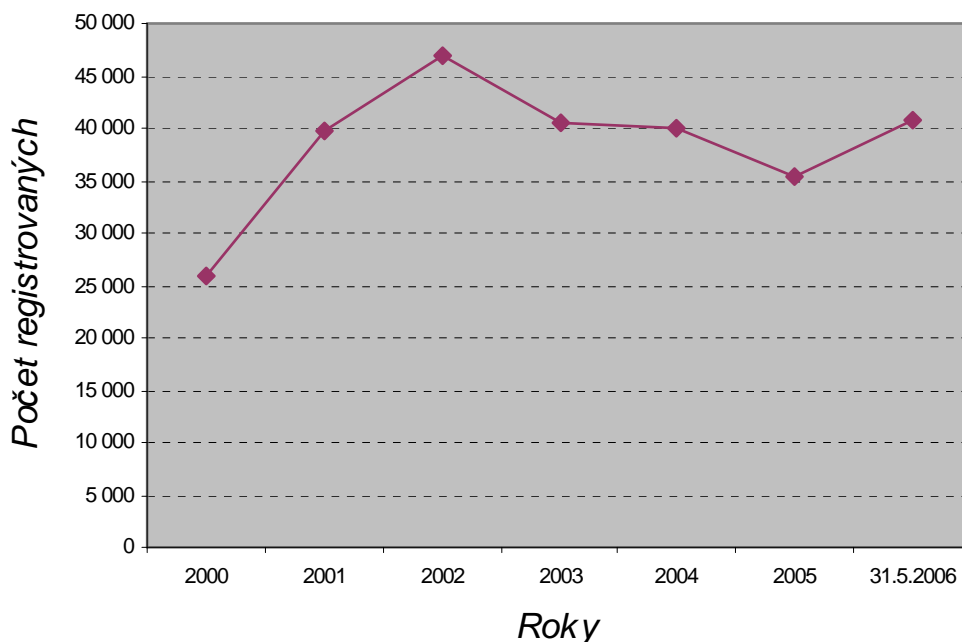
Pro zajištění objektivnosti těchto zkoušek by jejich složení mělo být přípustné pouze v nezávislých institucích (podle bodu 1).

2.4. Dopad současné právní úpravy na Český pojistný trh

Nově kladené požadavky se v první fázi promítly v počtu pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu.

Následující graf zobrazuje vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v letech 2000 – 2006. V tabulce č. 2 jsou uvedeny vstupní údaje o počtu pojišťovacích zprostředkovatelů.

Graf 1: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů

Zdroj: Tabulka č. 2

Tabulka 2: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů

Ukazatel/ Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	31.5.2006
Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	25 996	39 704	46 895	40 626	39 997	35 335	40 765

Zdroj: Výroční zprávy ČAP za rok 2000 – 2004 [online]. [cit. 18.1.2007]. Dostupné z <<http://www.cap.cz/dokumenty.aspx?id=19&menu=8>>, Výroční zpráva CAP za rok 2005 [online]. [cit. 18.1.2007]. Dostupné z <<http://www.cap.cz/soubor.aspx?id=249>>

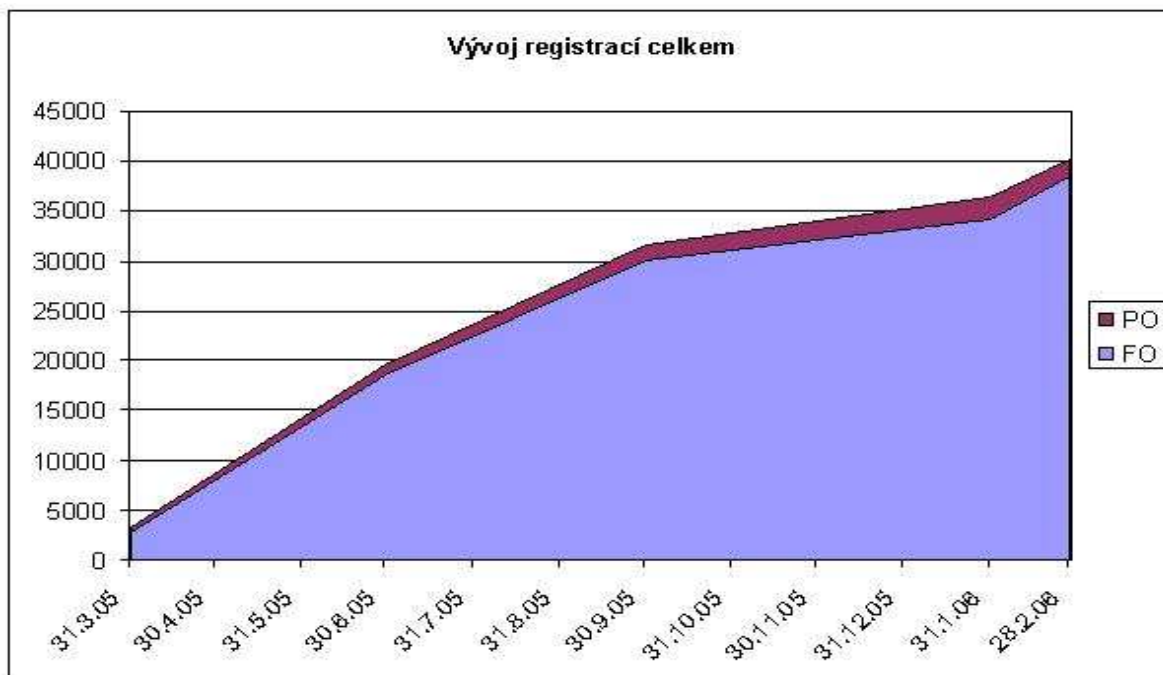
Z grafu je zřejmý velmi dynamický vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů působících na pojistném trhu v ČR. Je zřejmé, že v letech 2000 – 2002 zaznamenal trh pracovních sil obrovský růst. Během dvou let stoupl počet PZ téměř dvojnásobně. V roce 2003 klesl tento počet na 40 000 a na této úrovni se prakticky stabilizoval. Pokles mezi roky 2002 – 2003 je možné vysvětlit odchodem těch PZ, kteří v oboru nebyli úspěšní vzhledem k příliš velkému počtu prodejců (převisu nabízejících nad kupujícími) a také obavy z připravovaných změn, regulujících podmínky provozování této činnosti.

Se vstupem v platnost zákona č. 38/2004 Sb. došlo k dalšímu poklesu o téměř 5 000 zprostředkovatelů. Tuto skupinu reprezentují ti pojišťovací zprostředkovatelé, kteří nestihli zavčas splnit podmínky registrace a ti, kteří z oboru z různých důvodů odešli.

Během prvního pololetí roku 2006 vzrostl počet registrovaných znovu na úroveň 40 000 pojišťovacích zprostředkovatelů. Tento vývoj naplňuje předpoklad ministerstva financí, že počet registrovaných prodejců se bude pohybovat mezi 35 – 40 tisíci.

Následující graf zachycuje vývoj celkového počtu registrací od 1. ledna roku 2005.

Graf 2: Vývoj celkového počtu registrací od 1. ledna 2005

Zdroj: Tiskové zprávy Ministerstva financí [online]. [cit. 18.1.2007]. Dostupné z http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/tiskove_zpravy_24576.html?year=2006

Během prvního pololetí roku 2006 vzrostl počet registrovaných průměrně o 10% pro každý typ pojišťovacích zprostředkovatelů. Z tohoto vývoje je zřejmé, že dané rozdělení typů pojišťovacích zprostředkovatelů nachází své uplatnění – zájem o registraci v jednotlivých oborech roste kontinuálně.

Tabulka 3: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v letech 2005 - 2006

Ukazatel	31.12.2005	31.5.2006	Změna
Výhradní pojišťovací agent	9 869	11 190	113%
Výhradní pojišťovací zprostředkovatel	5 856	6 621	113%
Podřízený pojišťovací zprostředkovatel	17 835	21 029	118%
Pojišťovací agent	852	930	109%
Pojišťovací makléř	481	514	107%
Samostatný likvidátor pojistných událostí	96	106	110%
PZ registrovaný v jiném členském státě EHP	338	375	111%

Zdroj: Výroční zpráva CAP za rok 2005 [online]. [cit. 18.1.2007]. Dostupné z <http://www.cap.cz/soubor.aspx?id=249>

3. Připravované novelizace a změny

Další vývoj regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí bude v budoucnu ovlivňován následujícími aktivitami Ministerstva financí České republiky:

1. novelou zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích č. 38/2004 Sb.
2. činnostmi spojenými s procesem přípravy sjednocování pravidel fungování finančního trhu

3.1. Novela zákona č. 38/2004 Sb.

3.1.1. Navrhované změny

V rámci legislativní činnosti Ministerstva financí České republiky je po novelách č. 444/2005 Sb. a č. 56/2006 Sb. připravována další novela tohoto zákona.

Návrh novely přináší změny především v následujících oblastech:

1) Změna podmínek výkonu činnosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů

Připravovaná novela rozšiřuje pravomoci podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů o možnost inkasovat pojistné a zprostředkovávat pojistné plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Novela zachovává povinnost PPZ splnit podmínku dosažení základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti pro výkon své činnosti, zavádí však

povinnost PPZ zvýšit svou kvalifikaci na **střední** kvalifikační stupeň odborné způsobilosti v případě, že PPZ spolupracuje s více pojišťovacími zprostředkovateli, kteří zprostředkovávají vzájemně konkurenční produkty.

2) Správní poplatek za změny údajů v registru

Podle připravované novely by mělo správnímu poplatku podléhat nejen podání žádosti o zápis do registru, ale také změny údajů do tohoto registru zaznamenaných.

3) Zavedení seznamu subjektů oprávněných vzdělávat a zkoušet mimo vyhlášku

Nově je zaveden seznam subjektů, které jsou oprávněny vzdělávat a zkoušet pojišťovací zprostředkovatele mimo vyhlášku. Tyto subjekty musí splňovat veškeré stanovené podmínky a musí být **uvedeny ve Věštníku**.

4) Rozlišení pojmů „analýza“ a „výběr z konkurenční nabídky“

Novela zákona nahrazuje v odst. 7 paragrafu 18, definujícím požadavky stanovené pro střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti, pojem „provést analýzu konkurenčních produktů“ pojmem „porovnat konkurenční produkty pojišťoven“ a doplňuje o větu „a řádně klientovi tyto produkty vysvětlit“. Na tuto změnu dále váže změna uvedená pod bodem č. 5

5) Definice odborných kritérií řádné analýzy

Zákon ukládá těm pojišťovacím zprostředkovatelům, kteří zakládají své doporučení pojistných produktů na analýze nabídky pojišťoven, za povinnost, toto své doporučení založit na analýze dostatečného počtu pojistných produktů podle odborných kritérií.

Novela zákona v tomto bodě doplňuje odst. 7 paragrafu 21, o definici pojmu „odborné kritérium“, následovně:

„Odbornými kritérii se rozumí zejména kvalifikované vymezení předmětu pojištění, pojistného nebezpečí a pojistného rizika, pojistné události, výluk z pojištění a zhodnocení jejich dopadu do ekonomické stability klienta, práv a povinností klienta vyplývajících z pojistné smlouvy, výpočtu výše pojistného, odkupného, slev a přírážek na pojistném, podílu klienta na výnosech pojišťovny, spoluúčasti klienta při plnění z pojištění, možností smluvních ujednání odchylných od pojistných podmínek pojišťovny a další kritéria v závislosti na charakteru pojištění včetně teritoriální dostupnosti pojišťovny, její finanční stability, pojistné kapacity, doplňkových služeb a jiných významných charakteristik. To platí obdobně v případě porovnání konkurenčních produktů pojišťoven, jejichž jménem je pojišťovací agent oprávněn jednat.“¹

6) Ověřování znalostí podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů a zaměstnanců pojišťovacích zprostředkovatelů

Novela zákona nově navrhuje zavést povinnost splnění podmínek odborné způsobilosti příslušného kvalifikačního stupně pro všechny zaměstnance pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří se podílí na jeho zprostředkovatelské činnosti a to včetně podmínky odborné praxe.

7) Doškolovací kurz

Novela konkretizuje obsah doškolovacího kurzu, který jsou pojišťovací zprostředkovatelé povinni absolvovat každých 5 let od ukončení odborného studia, nebo vykonání odborné zkoušky. Nově má být tento kurs také ukončen písemnou zkouškou. Také obsah a minimální rozsah doškolovacího kursu, stejně jako

¹ Vyznačení navrhovaných změn zákona č. 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, paragraf 21, odst.7 [online]. Dostupné z <http://new.afiz.cz/data/doc/novela_38_2004_vyznaceni_zmen.doc>

náležitosti dokladu o vykonání písemné zkoušky, mají být stanoveny vyhláškou České národní banky.

8) Povinnost výkaznictví u výhradních pojišťovacích agentů

Nově by měly mít povinnost výkaznictví mimo pojišťovacích agentů a makléřů také výhradní pojišťovací agenti. [11]

3.1.2. Novela a její dopad v praxi

Největších změn dostala úprava podmínek odborné způsobilosti. Z novely je zřejmá snaha o další konkretizování podmínek, získávání odborné způsobilosti a je také rozšiřován okruh osob, u nichž je předepisováno jejich splnění.

Změnou je i povinnost prokázání odborné způsobilosti pro všechny zaměstnance pojišťovacích zprostředkovatelů a osoby s nimi spolupracující. Tito, stejně jako nově podřízení pojišťovací zprostředkovatelé, pracující pro pojišťovací agenty nebo makléře nabízející konkurenční produkty, případně pracující pro více pojišťovacích zprostředkovatelů, jsou povinni dosáhnout minimálně středního stupně odborné způsobilosti, se kterým je spojena také podmínka dvouleté praxe.

Přínos této povinné praxe byl již diskutován v předešlé kapitole. Stejně tak nyní platí, že pro odbornost příslušného PPZ, případně zaměstnance, je žádoucí, aby vykonával tuto svou praxi přímo u pojišťovacího agenta, případně makléře. Výkon praxe přímo v pojišťovně i v tomto případě nevede k získání potřebných dovedností. Výkon praxe přímo u pojišťovacího agenta či pojišťovacího makléře přitom není v současné době ekonomicky reálný – žádný PA či PM nemůže platit PPZ po dobu dvou (resp. čtyř) let, aniž by jej mohl plnohodnotně využít. Pokud by jeho činnosti využil k nabídce nekonkurenčních produktů, popíral by základní princip své činnosti a v konečném důsledku by byl poškozen klient.

Toto rozšíření v oblasti získání stanovené výše odborné kvalifikace, společně s další regulací podmínek získávání, poskytování a absolvování doškolovacích kurzů a výkaznictví, které je rozšířeno i na VPA jasně ukazuje, že právní úprava „nabývá“ na obsahu. Zdá se, že prvotní myšlenka, kterou mělo být stanovení standardů kvality a určení jednotných mantinelů fungování pojistného trhu, se v současné době posouvá směrem až k přílišné přeregulaci. Zákon č. 38/2004 Sb. se stále více oddaluje od původní Evropské normy 2002/92/ES, respektive tuto normu ještě více rozšiřuje.

Tato skutečnost vede především k růstu nákladů – jak administrativních (což je reflektováno také zájmem zavedení správního poplatku nově i za změnu zápisu v registru), tak nákladů spojených s možností výkonu profese pojišťovacího zprostředkovatele.

Rozsáhlá a obširná právní norma se stává také mnohem komplikovanější a nepřehlednější pro klienty.

Se zavedením nových pravomocí podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů (možnost inkasovat pojistné, vyplácet pojistná plnění) dojde k dalšímu prolnutí pravomocí jednotlivých pojišťovacích zprostředkovatelů. Zatímco v původní právní úpravě byly pravomoci jednotlivých PZ stanoveny konkrétně a definitivně, podle nové úpravy by byly závislé spíše na úrovni dosažené odborné způsobilosti. Pro konečného spotřebitele se však již tato úprava začíná podobat labyrintu. Nyní je na trhu 6 typů pojišťovacích zprostředkovatelů, z nichž někteří mají konkrétně vymezené pravomoci a odpovědnost, u některých se status mění podle toho, se kterým zprostředkovatelem pracují, nebo jaké úrovně kvalifikace dosáhli.

Vítanou změnou je konkretizace pojmů „analýza“ a „výběr z konkurenční nabídky“, společně s konkretizací odborných kritérií analýzy. Toto upřesnění sice vnáší do úpravy „více světla“, rozhodně však není samospásné. I přesto zde nepřestává působit velmi silný faktor motivace pojišťovacího zprostředkovatele prodat takové pojištění, za které obdrží nejvyšší provizi.

Celkem tento návrh novelizace trhu pojišťovacích zprostředkovatelů pravděpodobně přinese více komplikací než užitku. Je nešťasně, že například i přes trvale odmítavý postoj odborných organizací k vyžadování povinné praxe v pojišťovnách, je tato praxe v novele požadována i pro další typy pojišťovacích zprostředkovatelů, zatímco otázkám řešení přechodu odpovědnosti není věnována pozornost. Stejně tak není kladen důraz na tvorbu takového zákona, který by byl jasný, přehledný a srozumitelný i pro spotřebitele, a který by nevnášel do oboru zbytečné byrokratické překážky.

3.2. Zprostředkování a poradenství na finančním trhu

V rámci aktivit ministerstva, zaměřených na proces přípravy sjednocování pravidel fungování finančního trhu, je připravována další legislativa k regulaci, zprostředkování a poradenství na finančním trhu, která se dotkne nejen pojišťovacích zprostředkovatelů, ale také dalších subjektů.

1. června 2006 vydalo Ministerstvo financí České republiky konzultační materiál „**Zprostředkování poradenství na finančním trhu**“.

3.2.1. Cíle připravovaného materiálu

Výše jmenovaný materiál představuje záměr ministerstva vytvořit jednotný režim pro služby zprostředkování a poradenství na finančním trhu, který bude brát v potaz jak otázky ochrany spotřebitelů, tak i potřeby distribuce finančních produktů.

Mezi klíčová východiska pro přípravu tohoto konzultačního materiálu patří doporučení a předpisy EU vytvořené v rámci Akčního plánu pro finanční služby (FSAP) a další aktivity Evropských společenství na poli ochrany spotřebitelů na finančním trhu, a to nejen v oblastech pojišťovnictví, zprostředkování pojištění a investičních služeb, ale i v oblastech distančního marketingu finančních služeb, spotřebitelských úvěrů, hypotéčních úvěrů a financování bydlení.

Konkrétní cíle, které by měly být touto regulací dosaženy, jsou shrnuty v následujících bodech :

- co nejlépe balancovat potřeby distribuce finančních produktů a potřeby spotřebitelů na celém finančním trhu

- v maximální míře sjednotit pravidla a požadavky na zprostředkování a poradenství ve všech sektorech finančního trhu za zohlednění požadavků předpisů EU
- zohlednit přínosy a náklady, které by změny mohly vyvolat jak poskytovatelům finančních produktů a služeb, zprostředkovatelům a poradcům, tak i spotřebitelů a dohledu
- co nejjednoznačněji vymezit odpovědnost zprostředkovatelů a poradců na jedné straně a odpovědnost poskytovatele finančních produktů na straně druhé
- jasně stanovit principy jednání zprostředkovatelů a poradců vůči zákazníkům, jejich informování a zásady propagace; zohledňovat přitom profesionální charakter zákazníka (retailový zákazník a kvalifikovaný zákazník)
- zajistit podmínky pro efektivní povolování, kontrolu a vynucování pravidel pro činnost zprostředkovatelů a poradců
- veřejně zpřístupnit základní informace o zprostředkovatelích, poradcích a o jejich sankční a disciplinární historii
- umožnit zapojení profesním organizacím, které splní požadavky na reprezentativnost, objektivitu, integritu, transparentnost a stabilitu
- přispět k vytvoření efektivního mechanismu pro řešení stížností a sporů mezi spotřebiteli a poskytovateli služeb
- přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti tuzemských finančních zprostředkovatelů a poradců na integrujícím se evropském trhu [12]

3.2.2. Působnost

Návrh tohoto režimu zprostředkování a poradenství pokrývá následující oblasti finančního trhu: **investice, pojištění** (životní, neživotní a zajištění), **penzijní připojištění, financování bydlení** (zejména hypoteční úvěry, stavební spoření) a **spořicí a úvěrové produkty** (různé typy bankovních a obdobných spořicích produktů, bankovní úvěry, spotřebitelské úvěry, atd.)

3.2.3. Struktura zprostředkování a poradenství

Na následující straně je ve schématu č. 1 zřehledněno základní schéma zobrazující charakteristiky činností ve vztahu k finančnímu trhu. Toto schéma je výchozí strukturou celého konzultačního materiálu a popisuje základní strukturu zprostředkování a poradenství. Definuje obsah vztahu mezi zprostředkovatelem (poradcem) a klientem.

Z uvedeného schématu vyplývá rozdělení poskytovaných služeb na finančním trhu na „**zprostředkování**“ a „**poradenství**“ s tím, že materiál předkládá návrh vyčlenění dalších aktivit, kterými jsou „**tipařství**“ a „**broker pool**“.

Poradenstvím se přitom rozumí služba spočívající v přímém nebo nepřímém **doporučení** určitého finančního produktu či skupiny finančních produktů konkrétnímu zákazníkovi, zatímco zprostředkováním chápeme službu, jejímž cílem je **uzavření smlouvy** o finančním produktu. Součástí této služby je informování o základních charakteristikách produktu a vyhodnocení jeho vhodnosti pro zákazníka.

V obou případech je jak zprostředkování, tak poradenství rozděleno do dvou kategorií – na **výhradní** (zaměřující se na nekonkurenční produkty z jednoho, nebo více sektorů) a **nevýhradní** (zaměřující se na konkurenční i nekonkurenční produkty napříč sektory). [12]

Schéma 1: Základní charakteristiky činností, vztah k základním sektorům finančního trhu

Typ činnosti	Zprostředkování		Poradenství		Další aktivity	
	Výhradní zprostředkování	Nevýhradní zprostředkování	Sektorové poradenství (makléřství)	Finanční poradenství	„tipařství“	„broker pool“
Finanční produkty dle sektorů						
Investiční služby Pojištění Penzijní připojištění Financování bydlení Spořicí a úvěrové produkty			Produkty v jednom sektoru Produkty v jednom sektoru Produkty v jednom sektoru Produkty v jednom sektoru Produkty v jednom sektoru	Produkty napříč sektory		
Další charakteristiky						
Obsah vztahu	Na základě smlouvy s jedním poskytovatelem FP distribuuje produkt tohoto poskytovatele nebo jedné finanční skupiny – z jednoho sektoru (pouze nekonkurenční produkty) – produkty z více sektorů.	Na základě smluv s několika poskytovateli FP distribuuje - produkty z jednoho sektoru (konkurenční i nekonkurenční) – produkty v několika sektorech (a v nich jak konkurenční i nekonkurenční).	Na základě smlouvy se zákazníkem vyhodnotit jeho potřeby a najít a doporučit nejvhodnější produkt ze široké nabídky produktů v daném sektoru.	Na základě smlouvy se zákazníkem vyhodnotit jeho potřeby a najít a doporučit nejvhodnější produkt ze široké nabídky produktů na finančním trhu..	Na základě smlouvy s poskytovatelem produkt nebo zprostředkovatelem informovat osoby blízké, kolegy na pracovišti, veřejnost apod. o tom, že určitý FP je vhodný pro jejich životní situaci.	Na základě smlouvy se zprostředkovatelem / poradcem zajišťovat služby administrativní podpory, zpracování uzavřených smluv, komunikace s poskytovateli finančních produktů, pasivní předávání uzavřených smluv, back office.

Cíl vztahu	Prodat produkt z nabídky zprostředkovatele za zohlednění podmínek a potřeb zákazníka	Produkt některý produkt z nabídky zprostředkovatele za zohlednění podmínek a potřeb zákazníka.	Vyhotovit podložené objektivní doporučení, které může být podkladem pro rozhodování zákazníka, nalézt nejvhodnější FP či jejich kombinaci v rámci sektoru.	Vyhotovit podložené objektivní doporučení, které může být podkladem pro rozhodování zákazníka, nalézt nejvhodnější FP či jejich kombinaci na finančním trhu.	Získat pro poskytovatele produktu potenciální zákazníka a také poskytnout „tip“ zprostředkovateli, který se bude snažit prodat příslušný produkt.	Zprostředkovatel / poradce fakticky outsourcuje podpůrné činnosti na provozovatele broker poolu.
Vyhodnocování podmínek a potřeb zákazníka	Základní vyhodnocení podmínek zákazníka, jeho potřeb a záměrů	Komplexnější vyhodnocení podmínek zákazníka, jeho potřeb a záměrů z hlediska FP v nabídce zprostředkovatele.	Komplexní vyhodnocení podmínek zákazníka, jeho potřeb a záměru ve vztahu k FP v sektoru.	Komplexní vyhodnocení podmínek zákazníka, jeho potřeb a záměrů.	n/a	n/a
Informace poskytované zákazníkovi	Informace o produktech v nabídce	Informace o produktech v nabídce a jejich srovnání, objektivní vyhodnocení jejich vhodnosti z hlediska potřeb a záměrů zákazníka.	<u>Reprezentativní analýzy</u> FP v rámci sektoru, jejich objektivní zhodnocení z hlediska potřeb a záměrů zákazníka.	<u>Reprezentativní analýzy</u> FP na finančním trhu, jejich objektivní zhodnocení z hlediska potřeb a záměrů zákazníka.	Informace o FP a jejich poskytovateli.	V rámci výkonu činnosti broker poolu se neuskutečňuje komunikace o FP vůči zákazníkovi.

Zdroj: Konzultační materiál k úpravě podmínek pro zprostředkování a poradenství na finančním trhu str. 7 - 8 [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/VerDiskuse-cerven2006_FinTrh_Konzultacni_material_pdf.pdf

Na následující stránce je představeno schéma základních vztahů mezi poskytovatelem finančního produktu a zprostředkovateli 1. a 2. úrovně. Obdobné vztahy jsou také mezi poskytovatelem finančního produktu, poradcem a zákazníkem.

Ze schématu vyplývá, že mezi poskytovatelem produktu a zprostředkovatelem 1. úrovně je uzavřena smlouva o zajištění distribuce finančního produktu.

Zprostředkovatel 1. úrovně zajišťuje tuto distribuci buď prostřednictvím svých odborných zaměstnanců, nebo prostřednictvím zprostředkovatele 2. úrovně, se kterým má uzavřenou smlouvu.

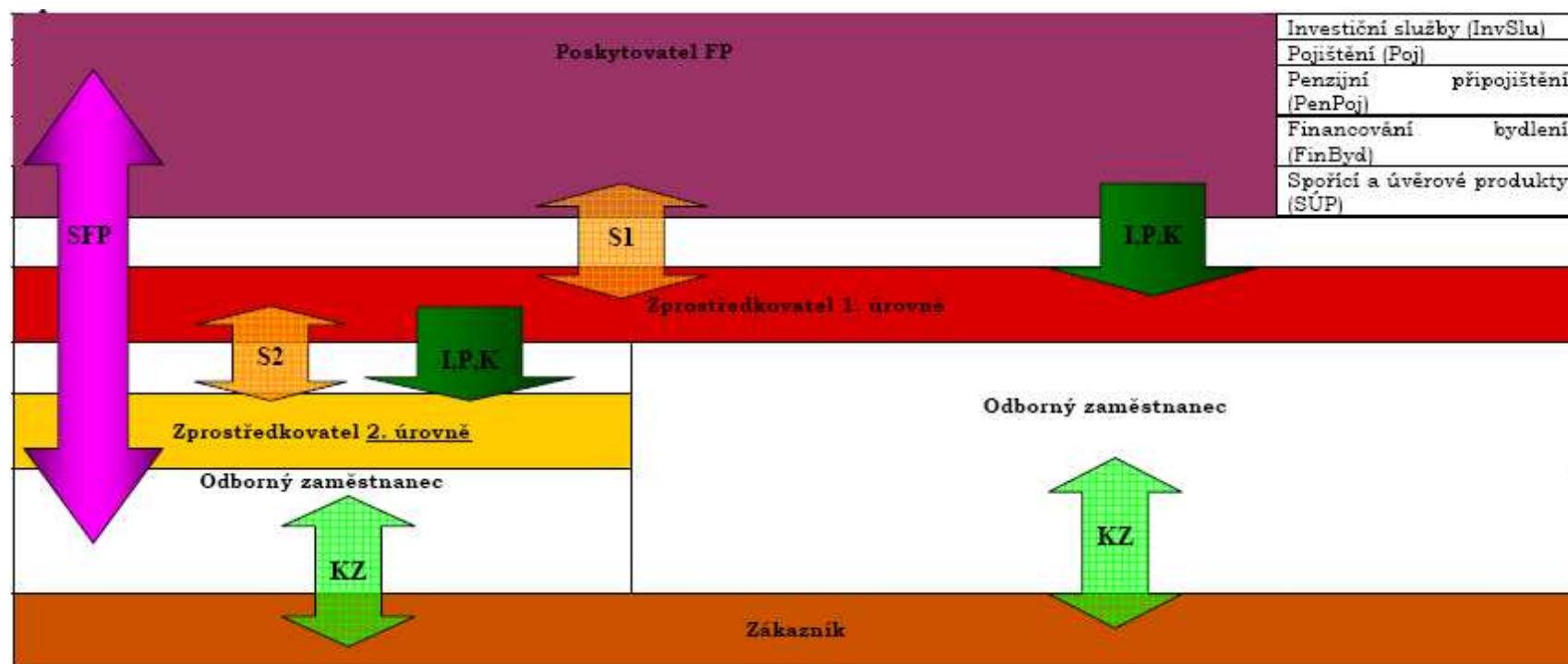
Zprostředkovatel 2. úrovně zajišťuje zprostředkování finančního produktu zákazníkům prostřednictvím svých odborných zaměstnanců.

Smluvními stranami smlouvy o finančním produktu jsou zákazník a poskytovatel finančního produktu.

Současně poskytuje poskytovatel finančního produktu zprostředkovateli 1. úrovně informace o finančním produktu, zajišťuje odbornou podporu a kontroluje plnění povinností vůči zákazníkům ze strany zprostředkovatele 1. úrovně.

Stejně tak poskytuje zprostředkovatel 1. úrovně zprostředkovateli 2. úrovně informace o finančním produktu, zajišťuje také odbornou podporu a kontroluje plnění povinností vůči zákazníkům ze strany zprostředkovatele 2. úrovně. [12]

Schéma 2: Zprostředkování – základní schéma vztahů mezi poskytovatelem finančního produktu, zprostředkovateli 1. a 2. úrovně a zákazníkem

- S1 - smlouva mezi poskytovatelem FP a zprostředkovatelem 1. úrovně
- S2 - smlouva mezi zprostředkovatelem 1. úrovně a zprostředkovatelem 2. úrovně
- SFP - smlouva o finančním produktu mezi poskytovatelem finančního produktu a zákazníkem
- I,P,K - předávání informací o finančním produktu, odborná podpora, výkon monitoringu a kontrola činnosti.
- KZ - komunikace se zákazníkem

Zdroj: Konzultační materiál k úpravě podmínek pro zprostředkování a poradenství na finančním trhu str. 24 [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/VerDiskuse-cerven2006_FinTrh_Konzultacni_material_pdf.pdf

Tato dvě základní schémata, definující základní vymezení zprostředkování a poradenství, mohou být označena za dva základní stavební kameny celého předloženého materiálu.

V další části se materiál věnuje vymezení **podmínek provozování zprostředkovatelské (poradenské) činnosti**. Tyto podmínky jsou rozděleny do několika kategorií:

I.) Předpoklady činnosti

Osoba žádající o oprávnění k výkonu činnosti zprostředkovatele (poradce) by měla splnit věcné, personální, ekonomické a organizační požadavky. Obsahová náplň každého z těchto požadavků je blíže specifikována.

II.) Odbornost

Dosažení předepsané úrovně odbornosti je dalším z předpokladů pro výkon zprostředkování (poradenství). Odbornost zahrnuje několik složek, kterými jsou: prokázání odborných znalostí, vzdělání a odborné praxe.

Z hlediska požadavků na odbornost mají odborní zaměstnanci splňovat určitý standard odbornosti, přičemž požadavky rostou při zprostředkování více produktů a nejvyšší nároky na odbornost jsou u poradenství. [12]

Ověřování odborných znalostí by mělo být prováděno formou standardizované zkoušky, zajišťované nezávislými akreditovanými osobami (např. profesními organizacemi, nebo školskými zařízeními). Ověřování odborných znalostí poskytovatelem finančních produktů, nebo zprostředkovatelem 1. úrovně by mělo být možné pouze výjimečně (např. u výhradního zprostředkování pro jednoduché standardizované finanční produkty).

Aby byla zajištěna kontinuálnost vysoké odbornosti, budou mimo „vstupních“ odborných zkoušek také požadovány „aktualizační zkoušky“ případně „aktualizační vzdělávací programy“.

III.) Povinnosti zprostředkovatelů a poradců

Povinnosti zprostředkovatelů a poradců jsou rozděleny do tří kategorií: pravidla jednání k zákazníkům, pravidla vnitřního provozu zprostředkovatele (poradce) a informační povinnost.

V souladu s hlavním cílem materiálu je největší pozornost věnována definici pravidel jednání ve vztahu k zákazníkům.

IV.) Povinnosti zprostředkovatele finančního produktu

V rámci této kapitoly jsou definovány povinnosti poskytovatelů finančních produktů ve vztahu ke zprostředkovatelům. Jedná se především o povinnosti spojené s vymezením odpovědnosti jednotlivých článků v distribučním řetězci a tím s ochranou klienta.

V rámci materiálu je také navržen nový **povolovací režim**, který má dvě formy. Těmi jsou registrace, udělovaná ve zjednodušeném řízení, a povolení, které je udělováno ve standardním správním řízení.

Tabulka 4: Povolovací režim dle typu činností

Typ činnosti	Výhradní zprostředkování	Nevýhradní zprostředkování	Sektorové poradenství	Poradenství
Typ oprávnění	Registrace	Registrace	Povolení	Povolení
Uděluje	ČNB	ČNB	ČNB	ČNB

Zdroj: Konzultační materiál k úpravě podmínek pro zprostředkování a poradenství na finančním trhu str. 24 [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/VerDiskuse-cerven2006_FinTrh_Konzultacni_material_pdf.pdf>

Struktura registrace a povolení by mělo mít následující formu:

Tabulka 5: Maticová forma registrace

Typ činnosti Finanční produkty dle sektorů	Zprostředkování		Poradenství	
	Výhradní	Nevýhradní	Sektorové poradenství	Finanční poradenství
Investiční služby - inv CP+UCITS	X			X
- další „nekomplexní finanční nástroje				
- komplexní finanční nástroje				
Pojištění				
- životní		X	X	
- neživotní		X		
- zajištění				
Penzijní připojištění		X		
Financování bydlení		X		
Spořicí a úvěrové produkty		X		

X – příklad povolených činností

Zdroj: Konzultační materiál k úpravě podmínek pro zprostředkování a poradenství na finančním trhu str. 25 [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/VerDiskuse-cerven2006_FinTrh_Konzultacni_material_pdf.pdf>

V neposlední řadě je definována **činnost dohledu**, který vykonává Česká národní banka, veřejný seznam (registr) pojišťovacích zprostředkovatelů a poradců a volný pohyb služeb. Materiál předpokládá také větší **součinnost s profesními organizacemi**, které by mohly být zapojeny do procesů povolování a kontroly činnosti zprostředkovatelů (poradců).

3.2.4. Výsledky veřejné diskuse a shrnutí

Ministerstvo financí poskytlo osloveným odborným organizacím a účastníkům trhu možnost vyjádřit se v termínu do 31. července 2006 k výše popsanému materiálu, a to prostřednictvím strukturované veřejné diskuse.

Veřejné diskuse se zúčastnilo celkem 16 subjektů, mezi nimi také Česká asociace pojišťoven, Asociace finančních zprostředkovatelů a Asociace českých pojišťovacích makléřů.

Obecně lze říci, že jednotlivé připomínky zcela jasně zrcadlily rozdílnost ve zprostředkování a poradenství v jednotlivých odvětvích finančního sektoru a tedy potřebu odlišného přístupu ke klientovi. [13]

Rozdělení činností zprostředkovatelů a poradců bylo převážnou většinou účastníků diskuse považováno za ne zcela správné, vzhledem k tomu, že jsou tyto aktivity ve své podstatě komplementární a jejich přísné odlišení tak může vést k poškození spotřebitelů (nepřehledností, zatížením spotřebitele nadbytečnými informacemi, cenou, ...).

Za další značnou slabinu předloženého návrhu považovala většina účastníků diskuse opomenutí možností samoregulace, a to i přesto, že v jednotlivých cílových segmentech již takové mechanismy existují.

K dalším z významných připomínek patřilo upozornění na skutečnost, že předložený materiál klade na poradce a zprostředkovatele značné nároky jak z hlediska dosažené míry odbornosti, tak z hlediska organizačního, ekonomického a personálního, což by mohlo mít za následek potlačení působnosti drobnějších subjektů. Trh by v tomto případě mohl být koncentrován pouze v rukou ekonomicky silných subjektů, což by mělo paradoxně za následek potlačení volné soutěže a poškození spotřebitelů.

Realizací navrhovaného řešení regulace trhu by došlo k enormnímu zvýšení transakčních nákladů, a to jak na straně doposud neregulovaných činností a spotřebitelů, tak na straně subjektů, které se již v současné době regulaci podvolily.

Celkově je materiál formulován příliš obecně – tak aby mohl obsáhnout všechny zamýšlené segmenty trhu a současně podrobně. Tato formulace je uživatelsky poměrně nepřátelská, neboť nezohledňuje specifika jednotlivých segmentů a je velmi nepřehledná.

Na závěr lze říci, že účastníky diskuse byl návrh vyhodnocen jako nevhodná, resp. věcně nepřínosná forma regulace.

3.2.5. Dopady navrhované regulace na pojistný trh

V této fázi konzultačního materiálu je poměrně obtížné odvodit přímé dopady na trh pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, a to především proto, že materiál neřeší otázku, jak bude (bude-li) naloženo s dosavadní právní úpravou (zákon 38/2004 Sb.).

Není tedy jasné, budou-li nově pojišťovací zprostředkovatelé a samostatní likvidátoři pojistných událostí podléhat původní právní úpravě, reprezentované zákonem č. 38/2004 Sb., což by bylo z hlediska nákladů, ale také orientace klientů, výhodnější řešení, odporovalo by však cíli o jednotnou systematickou regulaci všech segmentů finančního trhu. Vzhledem k tomu, že ministerstvo připravuje souběžně novelu zákona č. 38/2004 Sb., lze předpokládat, že bude tato norma zachována.

Bez ohledu na to, jakým způsobem bude tato situace řešena, je zřejmé, že další změna přinese další nárůst transakčních nákladů a značným způsobem

zkomplikuje život také klientům pojišťoven, kteří si již od roku 2004, resp. 2005 přivyklí na novou regulaci v tomto oboru. Byla-li již v kapitole 2.3. diskutována přílišná komplikovanost vztahů mezi jednotlivými pojišťovacími zprostředkovateli a dopad těchto vazeb na klienty, pak je možné pouze říci, že nová regulace bude pro účastníky trhu značnou „výzvou“.

Následující kapitola je věnována srovnání právní úpravy s úpravou ve vybraných evropských státech.

4. Srovnání se zahraničím

Tato kapitola je věnována pohledu na regulaci činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů ve vybraných evropských státech.

Měla by nabídnout pohled na další možnosti regulace v tomto odvětví, seznámit s různými způsoby, jakými jednotlivé evropské státy včlenily směrnici Evropského společenství číslo 2002/92/ES do svých právních úprav, zachytit zásadní odlišnosti v právní úpravě a konfrontovat základní strukturu jednotlivých přístupů.

Na závěr bude zaměřena pozornost především na otázky týkající se praktického dopadu regulace na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a na srozumitelnost a praktičnost dané regulace pro spotřebitele.

Pro jednodušší orientaci budou označení právních norem uváděna ve zkratkách příslušných zemí.

4.1. Švýcarsko

Švýcarsko je bezpochyby zemí, která je světově proslulá kvalitou svých finančních služeb, což je hlavním důvodem, proč je na něj v rámci této práce zaměřena pozornost.

Činnost v pojišťovnictví je v této zemi upravována dvěmi normami. Základní normou je **Zákon o dohledu nad pojišťovnictvím** (Versicherungsaufsichtsgesetz, VAG) a dále **Vyhláška o dohledu nad soukromým podnikáním v pojišťovnictví** (Aufsichtsverordnung, AVO).

Ačkoliv Švýcarsko není členem Evropské unie, reagovalo na zavedení dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů prostřednictvím směrnice

2002/92/ES a rozhodlo se etablovat obdobnou formu dohledu a zajistit tak větší ochranu spotřebitelských práv.

S platností od 1. června 2006 je tak činnost pojišťovacích zprostředkovatelů podřízena kontrole Spolkového úřadu pro soukromé pojištění (Bundesamt für Privatversicherung, BPV).

VAG definuje **pojišťovacího zprostředkovatele** jako osobu, která je, **bez ohledu na její označení**, oprávněna nabízet a uzavírat pojistné smlouvy v zájmu pojišťovny, respektive poskytovatele pojistných produktů.

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou rozděleni do dvou kategorií: **Nevázaní pojišťovací zprostředkovatelé**, kteří nejsou právně, obchodně ani jiným způsobem vázáni s určitou pojišťovnou a jsou povinni se registrovat. Jedná se především o makléře, brokery a neutrální zprostředkovatele. Druhou kategorií tvoří tzv. **vázaní pojišťovací zprostředkovatelé**, kteří jsou vázáni na určitou pojišťovnu. Tito zprostředkovatelé se mohou registrovat dobrovolně. [15]

Zájemci o registraci, kteří jsou fyzickými osobami, musejí prokázat dostatečnou kvalifikaci v oboru, právnické osoby musí prokázat, že disponují dostatečným počtem kvalifikovaných zaměstnanců. Dále musí prokázat, že uzavřeli pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své profese nebo že disponují dostatečnou finanční jistotou.

Pro registraci musejí být splněny **odborné, osobní a finanční předpoklady**. **Odborné předpoklady** se prokazují úspěšným složením zkoušky, nebo doložením dosaženého vzdělání, které je této zkoušce postaveno na roveň. **Osobní předpoklady** se prokazují způsobilostí k právním úkonům, čistým trestním rejstříkem v oboru podnikání a bezdlužností. **Finanční jistotu** prokazuje zájemce o registraci uzavřením pojištění odpovědnosti za škodu při výkonu své činnosti s minimální pojistnou částkou ve výši 2 miliónů švýcarských franků. Toto pojištění může být nahrazeno přiměřenou finanční částkou na účtu

zprostředkovatele. O výši této částky je rozhodováno jednotlivě pro každý případ. [16]

Zkouška, jejíž úspěšné složení je jedním z předpokladů pro registraci pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří nedosáhli předepsaného vzdělání, se skládá ze dvou částí: **písemná část** zkoušky se koná centralizovaně, v předem vyhlášených termínech a zájemci v ní musejí prokázat odborné znalosti. Po jejím úspěšném složení mohou zájemci přistoupit k **ústní části** zkoušky. Při této zkoušce jsou testovány schopnosti zájemce v oblasti prodeje a poradenství. Zájemce o zkoušku musí zpracovat jeden vzorový příklad z praxe v oboru pojištění fyzických osob, nebo pojištění podnikatelů. Během třicetiminutového rozhovoru, v rámci kterého vystupuje jeden expert jako kvalifikovaný zákazník a další dva členové komise zapisují průběh jednání, musí zájemce navrhnout vhodný produkt pro klienta a odůvodnit ho. [21]

Zkoušku mohou pojišťovací zprostředkovatelé složit u švýcarské profesní organizace (Schweizerischer Versicherungsverband,SVV), která je pro tuto činnost smluvně pověřena Spolkovým úřadem pro soukromé pojištění (BPV).

VAG dále definuje **rozsah informací**, které je pojišťovací zprostředkovatel povinen klientovi při prvním setkání poskytnout. Jedná se o následující informace:

- jméno a adresa pojišťovacího zprostředkovatele
- zda zastupuje jednu, nebo více pojišťoven
- jaký smluvní vztah je mezi ním a pojišťovnou
- osoba, na kterou se klient může obrátit v případě odpovědnosti
- informace o zpracování osobních dat

4.2. Lichtenštejnsko

Druhou evropskou zemí, na kterou je v rámci této kapitoly zaostřena pozornost, je Lichtenštejnsko. Lichtenštejnsko sice není členem Evropské unie, je však členem Evropského společenství volného obchodu. Roční objem produkce tohoto malého knížectví dosahuje 3 mld. amerických dolarů, přičemž 50% hospodářství je zaměřeno na finanční sektor.

Ve snaze sladit svou právní úpravu se směrnicí 2002/92/ES byl 17. května 2006 vydán **Zákon o zprostředkování pojištění** (Versicherungsvermittlungsgesetz, VersVermG) a 27. června 2006 **Vyhláška o zprostředkování pojištění** (Versicherungsvermittlungsverordnung, VersVermV). Obě právní normy vstoupily v platnost dne 1. července 2006.

Výše uvedené právní normy se vztahují na činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a jejich zaměstnanců. Opačně se zákon nevztahuje na činnost pojišťoven a jejich zaměstnanců, příležitostné poskytování informací a na výkon zprostředkovatelské činnosti za stanovených podmínek – tyto podmínky jsou shodné s podmínkami stanovenými zákonem č. 38/2004 Sb. (viz. kapitola 2.1.2) [16]

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou rozděleni do dvou skupin: na **agenty**, kteří jsou pověřeni zprostředkovatelskou činností pojišťovnou, nebo jiným agentem a na **makléře**, kteří jsou pověřeni zprostředkováním pojištění klientem (pojištěným, příp. pojistníkem) nebo jiným makléřem.

Za **pojišťovacího zprostředkovatele** je považována každá fyzická, nebo právnická osoba, která vykonává za úplatu zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví, kdy **zprostředkovatelskou činností** se rozumí navrhování, nabízení a uzavírání pojistných smluv, jejich správa i vyřizování plnění z pojistných událostí. [16]

Pro výkon zprostředkovatelské činnosti je nutné **povolení**. Toto povolení udělí Dohled nad finančním trhem (Finanzmarktaufsicht Liechtenstein, FMA) žadateli v případě, že splní následující 3 podmínky:

- 1) žadatel má dostatečnou kvalifikaci v oboru
- 2) žadatel má bezvadnou pověst
- 3) žadatel je pojištěn pro případ odpovědnosti za škody při výkonu povolání, nebo složil dostatečnou finanční jistinu

1) Dostatečná kvalifikace v oboru

Každý pojišťovací zprostředkovatel, nebo jeho zaměstnanec, který se přímo účastní na uzavírání pojistných smluv, smí vykonávat zprostředkovatelskou činnost pouze v případě, že disponuje dostatečnými znalostmi. Zájemce o povolení **musí prokázat**, že disponuje dostatečnými znalostmi v oborech pojišťovnictví, právo, obchod a marketing a péče o zákazníky. Z pravidla jsou tyto znalosti prokazovány **absolvováním uznaného studia**. V ojedinělých případech může dohled nad finančním trhem přezkoušet, zda daný žadatel disponuje požadovanou kvalifikací. Kromě teoretických znalostí jsou zohledňovány především praktické zkušenosti. Pro zachování kvalifikace jsou jak pojišťovací zprostředkovatelé, tak jejich zaměstnanci povinni se dále průběžně vzdělávat.

FMA může v ojedinělých případech napasovat požadavky na odbornou kvalifikaci činnosti pojišťovacího zprostředkovatele a s přihlédnutím k produktům, které dodává, především v případech, kdy zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví není jeho hlavní činností.

Pokud pojišťovací zprostředkovatel vykonává svou činnost výhradně jako pojišťovací agent a pokud nepřijímá pojistné ani není zmocněn vyplácet pojistná plnění, může být odborná kvalifikace nahrazena **prohlášením pojišťovny**, pro

kterou agent pracuje, že disponuje dostatečným vzděláním pro zprostředkování vybraných produktů.

2) Bezvadná pověst

Za žadatele s bezvadnou pověstí je považován žadatel:

- který nebyl odsouzen za trestný čin proti cizímu majetku jak v Lichtenštejnsku, tak v zahraničí
- vůči kterému nebyl vyhlášen konkurz, nebo pokud nejsou z konkurzu staršího 10 let žádné neuspokojené pohledávky

3) Finanční jistina

Pojišťovací zprostředkovatel musí uzavřít pojištění odpovědnosti za škody způsobené při výkonu povolání:

- které kryje také škody způsobené porušení povinnosti jednat s odbornou péčí
- s pojistnou částkou minimálně 1 milion eur pro každou pojistnou událost a nejméně 1,5 milionu eur za rok
- které je platné minimálně na celém území Evropského hospodářského prostoru
- které přepokládá následné krytí alespoň po dobu 3 let
- s maximální spoluúčastí 10%
- které obsahuje ustanovení o povinnosti pojistitele informovat okamžitě FMA o snížení nebo zvýšení pojistné ochrany

Minimální pojistná částka je ročně aktualizována dle indexu spotřebitelských cen.

Pojištění nemusejí uzavírat pojišťovací zprostředkovatelé, kteří:

- jsou již v rámci svého oboru pojištěni pro případ odpovědnosti za škody při výkonu povolání, které kryje i škody způsobené při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovníctví

- prokáží, že za ně určitá firma/pojišťovna převzala neomezenou odpovědnost
- prokáží, že poskytují jinou jistotu ve stejné hodnotě [18]

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou registrováni ve veřejném **registru**. Registr má dvě části – jednu pro makléře a jednu pro agenty. Registr je přístupný na internetu.

Informační povinnost

Pojišťovací zprostředkovatel je povinen klienta informovat minimálně:

- o svých identifikačních údajích a adrese
- o označení registru, ve kterém je uveden a o možnosti přezkoušet jeho registraci zdarma na internetu, nebo za poplatek u FMA
- zda působí jako agent, nebo makléř

Dále je pojišťovací zprostředkovatel povinen informovat před uzavřením pojistné smlouvy klienta o tom, na jakém základě zakládá své doporučení.

Mimoto je povinen klientovi sdělit:

- zda své doporučení zakládá na vyváženém šetření, nebo
- zda je smluvně vázán jednat jménem pouze jedné, nebo více pojišťoven, nebo
- zda není smluvně vázán jednat jménem pouze jedné, nebo více pojišťoven, ale současně neposkytuje své doporučení na vyváženém šetření

Pokud pojišťovací zprostředkovatel zakládá své doporučení na **vyváženém šetření**, je povinen své doporučení založit na šetření dostatečného počtu pojistných smluv, které jsou nabízeny na trhu tak, aby podle odborných kritérií byly nejvhodnější vzhledem k potřebám klienta.

Zákon dále podrobněji upravuje informační povinnost, spolupráci s úřady, řešení stížností, právní prostředky a postupy, pokuty a další otázky.

4.3. Německo

Poslední z Evropských zemí, jejichž právní úpravě je v rámci této práce věnována pozornost, je Spolková republika Německo, jako jedna z členských zemí Evropské unie a současně země přímo sousedící s Českou republikou.

V červnu roku 2006 schválil spolkový kabinet **návrh zákona k regulaci zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví** (Gesetz zur Neuregelung des Versicherungsvermittlerrechts), který měl reflektovat požadavky stanovené směrnicí Evropského parlamentu č. 2002/92/ES.

Tento zákon novelizuje následující 3 stávající normy – **živnostenský řád** (Gewerbeordnung, GewO), **zákon o pojistné smlouvě** (Versicherungsvertragsgesetz, VVG) a **zákon o dohledu nad pojistným trhem** (Versicherungsaufsichtsgesetz, VAG). V souladu s touto novelizací byl vydán návrh směrnice o zprostředkování pojištění (Versicherungsvermittlungsverordnung, VersVermV).

V Německu spadala činnost pojišťovacích zprostředkovatelů do skupiny ohlašovacích živností. V souladu s provedenou novelizací je tato činnost přeřazena do skupiny živností, které vyžadují povolení průmyslové a obchodní komory.

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou rozděleni na **makléře** (1,7 % všech zprostředkovatelů), **nevázané zástupce**, kteří zprostředkovávají pojištění pro více pojišťoven – bez výhradní klausule (0,73% všech zprostředkovatelů) a **vázané zprostředkovatele**, kteří pracují na základě smlouvy pouze pro jednu pojišťovnu, se kterou mají uzavřenou výhradní klausuli (97,57%).

Novela zákona zavádí pojem **pojišťovací zprostředkovatel**. Tím je každý, kdo chce podnikat jako živnostník a chce jako pojišťovací makléř, nebo pojišťovací zástupce zprostředkovávat uzavírání pojistných smluv.

Pojišťovacím zástupcem je osoba, která je od pojišťovny pověřena zprostředkovat pojistné smlouvy.

Pojišťovacím makléřem je osoba, která na základě smlouvy s klientem přebírá zprostředkování a uzavírání pojistných smluv, aniž by k tomu byla pověřena pojišťovnou. [19]

Pro výkon své činnosti musí být pojišťovacímu zprostředkovateli uděleno **povolení** jemu příslušnou průmyslovou a obchodní komorou. V tomto povolení je uvedeno, zda daná osoba vykonává svou činnost jako pojišťovací zástupce, nebo makléř. Součástí tohoto povolení je také pravomoc poskytovat třetím osobám, které nejsou spotřebiteli, poradenství při sjednávání, změně a přezkoušení pojistných smluv.

Za následujících podmínek **nemůže být** podle zákona žadateli povolení **uděleno**:

- není-li dostatečně hodnověrný (tj. pokud byl v posledních pěti letech pravomocně odsouzen za trestný čin vloupání nebo krádeže, zpronevěry, vydírání, podvodu, praní špinavých peněz, falšování listin, zatajování nebo trestný čin insolvence)
- žije-li v neuspořádaných majetkových poměrech
- nemůže-li doložit uzavření pojištění odpovědnosti za škody způsobené při výkonu své činnosti
- neabsolvoval-li úspěšně zkoušku odborné způsobilosti

O povolení průmyslové a obchodní komory **nemusejí žádat** ti pojišťovací zprostředkovatelé, kteří prokáží, že:

- 1) svou činnost vykonávají výhradně pro jednoho nebo více pojišťovacích zprostředkovatelů, kterým bylo uděleno povolení a současně

se na ně vztahuje pojištění odpovědnosti za škody způsobené při výkonu povolání a zároveň

jsou dostatečně hodnověrní, přiměřeně kvalifikováni a žijí v uspořádaných majetkových poměrech

- 2) svou činnost vykonávají **výhradně** pro jednu pojišťovnu nebo jimi zprostředkované produkty **nejsou konkurenční** a

pojišťovna, se kterou smluvně spolupracují, za ně převzala neomezené ručení

- 3) povolení nepotřebují také osoby vykonávající zprostředkovatelskou činnost za stanovených podmínek – tyto podmínky jsou shodné s podmínkami stanovenými zákonem 38/2004 Sb. (viz. kapitola 2.1.2) [19]

Současně platí, že všichni pojišťovací zprostředkovatelé mohou pro výkon zprostředkovatelské činnosti zaměstnávat třetí osoby avšak pouze za podmínky, že přezkoušeli, zda tyto osoby mají dostatečnou kvalifikaci a jsou hodnověrní.

Kromě pojmu pojišťovací zprostředkovatel zavádí živnostenský řád ještě druhý pojem, kterým je **pojišťovací poradce**. Pro výkon své činnosti musí být pojišťovacímu poradci také uděleno povolení průmyslovou a obchodní komorou.

Pojišťovacím poradcem je podle GewO taková osoba, která na základě živnostenského oprávnění poskytuje poradenství třetím osobám o pojištění, aniž by za tuto službu obdržela od pojišťovny jakoukoliv ekonomickou výhodu, nebo by na ní byla jakkoliv závislá.

Pojišťovací poradce nesmí od pojišťovny přijmout žádnou odměnu. Zákon v tomto případě přímo stanovuje, že dodržení tohoto zákazu může být v zájmu ochrany spotřebitele pravidelně, nebo ze zvláštních důvodů přezkoušeno a výsledky tohoto přezkoušení budou ke kontrole předloženy příslušnému orgánu. [19]

Zkouška odborné způsobilosti

Jednou z podmínek pro udělení povolení k provozování činnosti nevázaného pojišťovacího zástupce, makléře, nebo pojišťovacího poradce je složení zkoušky odborné způsobilosti.

Zkouška je zaměřena na následující 4 oblasti a jejich praktické využití:

- **poradenství klientovi**
- **odborné znalosti jednotlivých pojistných odvětví**
- **znalost sociálně – právních podmínek a základních rysů státu a podniky podporovaného zajištění na stáří**
- **znalost právních podmínek zprostředkování pojištění a poradenství v pojištění**

Zkoušku může zájemce vykonat u jemu příslušné průmyslové a obchodní komory, před **zkušebním výborem**. Tento výbor se skládá z jednoho pojišťovacího zprostředkovatele, z jednoho vedoucího pracovníka oddělení služby zákazníkům a jednoho spolupracovníka z oddělení (dalšího) vzdělávání ve službě zákazníkům.

Zkouška se skládá z **písemné a praktické části**. **Písemná část** je zaměřena na prokázání praktických zkušeností v rozsahu výše uvedených 4 bodů. Na praktických příkladech žadatel musí prokázat jak teoretické znalosti, tak schopnost jejich aplikace. Zkouška trvá 160 minut. **Praktická část** probíhá formou rozhovoru mezi klientem a zprostředkovatelem/poradcem. Při této zkoušce musí zájemce prokázat, že disponuje dostatečnými schopnostmi, vybrat vhodné řešení pro klienta a nabídnout mu ho. Zájemce si může vybrat ze dvou tématických okruhů – zabezpečení a věcné a majetkové pojištění. Zkouška trvá 20 minut.

VersVemV také definuje, které vzdělání je stanoveno na roveň složení této zkoušky. [20]

Registr

Do registru jsou povinně zapisováni pojišťovací makléři, nevázaní pojišťovací zprostředkovatelé a pojišťovací poradci. Vázaní pojišťovací zprostředkovatelé se mohou registrovat dobrovolně. Zákon dále definuje náležitosti a postup zápisu do registru.

Podmínky pojištění (minimální pojistné částky) a finanční jistiny jsou v souladu se směrnicí 2002/92/ES a jsou shodné s podmínkami stanovenými zákonem 38/2004 Sb.

Právní úprava vstoupí v platnost 22. května 2007.

4.4. Srovnání

V rámci této kapitoly byla představena právní úprava činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů ve 3 vybraných Evropských zemích. Jedna z těchto zemí je členem Evropské unie, jedna je členem Evropského hospodářského prostoru a jedna není členem ani EU ani EHS.

Všechny tyto země v období let 2006 – 2007 zohlednily ve svých právních úpravách směrnici Evropského parlamentu 2002/92/ES.

V případě Švýcarska a Lichtenštejnska byly obdobně, jako v České republice, vydány nové právní normy :

- 1) **zákon**, který definuje zprostředkovatelskou činnost, zavádí povinnost registrovat se ve veřejném registru a určuje podmínky výkonu zprostředkovatelské činnosti a udělení povolení k provozování této činnosti
- 2) **vyhlášku**, kterou je prováděn zákon podle bodu 1)

V případě Německé republiky byly novelizovány současné normy, regulující činnost v pojišťovnictví – živnostenský řád, zákon o pojistné smlouvě a zákon o dohledu nad pojistným trhem. Současně je i v tomto případě vydána prováděcí vyhláška.

Z hlediska základních definic zákona o regulaci činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů je možné říci, že se jednotlivé právní úpravy výše uvedených evropských zemí v podstatě shodují v definicích pojmů „zprostředkovatelská činnost“ a „pojišťovací zprostředkovatel“.

Zásadně odlišný je již přístup k rozdělení pojišťovacích zprostředkovatelů do skupin. Všechny výše analyzované evropské země definují pro účely dohledu nad činností PZ a registrace pouze dvě skupiny (dva typy) pojišťovacích zprostředkovatelů:

I. Typ

- **pojišťovací zprostředkovatelé zplnomocnění k výkonu zprostředkovatelské činnosti smluvní pojišťovnou, případně**
- **pojišťovací zprostředkovatelé pracující ve smluvním vztahu s PZ, který je smluvně vázán s pojišťovnou**

II. Typ

- **pojišťovací zprostředkovatelé kteří při zprostředkování nejsou smluvně vázáni s konkrétní pojišťovnou, případně**
- **pojišťovací zprostředkovatelé pracující ve smluvním vztahu s PZ, který není smluvně vázán s pojišťovnou**

V německé legislativě se dále objevuje pojem „pojišťovací poradce“, který definuje poradenství v pojišťovnictví.

V následující tabulce je uvedeno srovnání definicí pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých zemích a požadavků na ně kladených.

Tabulka 6: Srovnání typů pojišťovacích zprostředkovatelů dle jednotlivých evropských států

Země	Charakteristika	Typ pojišťovacích zprostředkovatelů	
		<i>Pojišťovací zprostředkovatelé dle bodu I)</i>	<i>Pojišťovací zprostředkovatelé dle bodu II)</i>
Švýcarsko	Označení	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel	Nevázaný pojišťovací zprostředkovatel
	Charakteristika	Je právně, obchodně, nebo jiným způsobem vázán s pojišťovnou.	Není právně, obchodně, nebo jiným způsobem vázán s pojišťovnou. Např. brokeri, makléři a neutrální zprostředkovatelé.
Německo	Označení	(Ne)vázaný pojišťovací zástupce	Pojišťovací makléř
	Charakteristika	<u>Vázaný pojišťovací zástupce:</u> Je pověřen zprostředkovatelskou činností výhradně pro 1 pojišťovnou nebo jiným pojišťovacím zástupcem. <u>Nevázaný pojišťovací zástupce:</u> Je pověřen zprostředkovatelskou činností pro více pojišťoven, nebo jiným pojišťovacím zástupcem.	Je pověřen zprostředkovatelskou činností klientem, aniž by měl smluvní vztah s pojišťovnou.

Lichtenštejnsko	Označení	Agent	Makléř
	Charakteristika	Je pověřen zprostředkovatelskou činností pojišťovnou, nebo jiným agentem.	Je pověřen zprostředkovatelskou činností klientem, nebo jiným makléřem.
Česká republika	Označení	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel Podřízený pojišťovací zprostředkovatel Pojišťovací agent Výhradní pojišťovací agent	Pojišťovací makléř
	Charakteristika	Vykonává zprostředkovatelskou činnost na základě smluvního vztahu s pojišťovnou, nebo s jiným pojišťovacím zprostředkovatelem.	Vykonává zprostředkovatelskou činnost na základě smluvního vztahu s klientem, nebo s jiným pojišťovacím makléřem, nebo podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem.

Z tabulky vyplývá, že ve srovnávaných evropských státech vystačili zákonodárci s mnohem „skromnějším“ rozdělením typů pojišťovacích zprostředkovatelů působících na pojistném trhu. Směrodatným ukazatelem je ve všech srovnávaných případech (ne)existence smluvního vztahu s pojišťovnou, ať už přímo, nebo prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele.

Toto základní rozčlenění, na 2 typy pojišťovacích zprostředkovatelů, je dále směrodatné pro určení, je-li pro výkon této činnosti nutná registrace a jaké podmínky jsou pro její udělení povinné.

Následující tabulka č. 7 seznamuje s podmínkami registrace v jednotlivých zemích.

Tabulka 7: Registrace pojišťovacích zprostředkovatelů a podmínky registrace

Země	Charakteristika	Typ pojišťovacích zprostředkovatelů	
		<i>Pojišťovací zprostředkovatelé dle bodu I.</i>	<i>Pojišťovací zprostředkovatelé dle bodu II.</i>
Švýcarsko	<i>Označení</i>	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel	Nevázaný pojišťovací zprostředkovatel
	<i>Registrace</i>	Dobrovolná	Povinná
	<i>Podmínky registrace</i>	Pokud se rozhodne pro registraci, jsou podmínky stejné jako u nevázaného pojišťovacího zprostředkovatele.	1) Odborné předpoklady (zkouška, nebo studium) 2) Osobní předpoklady 3) Finanční jistota (pojištění)
Německo	<i>Označení</i>	Pojišťovací zástupce	Pojišťovací makléř
	<i>Registrace</i>	Dobrovolná – vázaní pojišťovací zprostředkovatelé Povinná – nevázaní pojišťovací zprostředkovatelé	Povinná
	<i>Podmínky pro udělení povolení a registrace</i>	Nevázaní pojišťovací zprostředkovatelé musí splnit stejné podmínky jako pojišťovací makléři. Vázaní pojišťovací zprostředkovatelé, nenabízející konkurenční produkty, nejsou povinni se registrovat a nepotřebují povolení, pokud za ně pojišťovna převezme plnou odpovědnost. Povolení nepotřebují pojišťovací zprostředkovatelé, kteří vykonávají činnost pro jednoho nebo více zprostředkovatelů, kterým bylo uděleno povolení, a kteří splňují-li podmínky bodu 2)	1) Odborná způsobilost (zkouška, nebo předepsané vzdělání) 2) Hodnověrnost žadatele 3) Pojištění

		Povolení nepotřebují osoby vykonávající zprostředkovatelskou činnost dle zvláštních podmínek	
Lichtenštejnsko	Označení	Agent	Makléř
	Registrace	Povinná	Povinná
	Podmínky pro udělení povolení a registraci	Požadavky na kvalifikaci dle bodu 1) mohou být napasovány, je-li zprostřed. činnost pouze doplňkovou činností. Pracuje-li agent výhradně pro 1 pojišťovnu, nepřijímá pojistné ani nevyplácí pojistné plnění, může být požadavek na dostatečnou kvalifikaci nahrazen prohlášením pojišťovny.	1) Dostatečná kvalifikace v oboru (studium, výjimečně zkouška) 2) Bezvadná pověst 3) Finanční jistota (pojištění)
Česká republika	Označení	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel Podřízený pojišťovací zprostředkovatel Pojišťovací agent Výhradní pojišťovací agent	Pojišťovací makléř
	Registrace	Povinná	Povinná
	Podmínky pro udělení registrace	1) Odborná způsobilost po základní, střední, nebo vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilost - dle typu PZ (zkouška nebo předepsané vzdělání) + praxe 2) Pojištění nebo převzetí odpovědnosti pojišťovnou – dle typu PZ 3) Důvěryhodnost Povolení není třeba v případě příležitostného poskytování informací a při výkonu zprostředkovatelské činnosti za stanovených podmínek.	1) Odborná způsobilost pro vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti (zkouška nebo předepsané vzdělání) + praxe 2) Pojištění 3) Důvěryhodnost

Z uvedeného přehledu je zřejmý soulad v otázce **požadované kvalifikace** pro povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti (registraci). K těmto podmínkám patří ve všech případech odborná způsobilost, kterou uchazeč prokazuje buď dosaženým vzděláním, nebo úspěšným absolvováním odborné zkoušky, v případě České republiky navíc předepsanou délkou praxe. Druhou podmínkou je předpoklad morálních a osobních hodnot žadatele – v jednotlivých zemích je tento předpoklad označován různě, vztahuje se zpravidla na podmínky čistého trestního rejstříku v majetkové oblasti, bezdlužnosti a uspořádaných majetkových poměrů. Při konkrétním srovnání má nejširší seznam podmínek kladených na žadatele Česká republika. Třetí podmínkou je podmínka finanční jistoty klienta, která je zpravidla prokazována uzavřeným pojištěním, v některých případech je připuštěno složení finanční jistiny.

Rozdíly mezi Českou republikou a srovnávanými státy jsou dány **v rozsahu**, v jakém je registrace a splnění předepsaných podmínek požadováno. Jak vyplývá z tabulky, je ve všech srovnávaných zemích zaměřena pozornost především na pojišťovací zprostředkovatele II. typu, tj. na ty, kteří nejsou pevně smluvně vázáni s pojišťovnou. Tito zprostředkovatelé musí ve všech analyzovaných státech splnit stanovené podmínky a registrovat se. Mnohem benevolentnější je přístup ke zprostředkovatelům I. typu. Tito se mohou ve Švýcarsku registrovat dobrovolně, v Lichtenštejnsku je pro výkon jejich činnosti dostatečné prohlášení pojišťovny, se kterou jsou smluvně vázáni a bezvadná pověst žadatele. Obdobně nejsou registrací povinni vázaní pojišťovací zprostředkovatelé v Německu, pokud spolupracují pouze s 1 pojišťovnou.

V České republice jsou registrací povinni pojišťovací zprostředkovatelé na všech „úrovních“. Požadavky na ně kladené jsou totožné s výjimkou požadavků kladených na odbornou způsobilost žadatelů a jistotu. Tyto dva požadavky jsou v rámci české legislativy variabilní – úroveň odborné způsobilosti závisí na „typu“ pojišťovacího zprostředkovatele, stejně tak se na něho váže požadavek uzavření pojištění.

Na závěr bude věnována pozornost způsobu provádění odborných zkoušek. Srovnání je zprůhledněno v tabulce č. 8.

Tabulka 8: Prokazování odborné způsobilosti zkouškou

Země	Charakteristika	
Švýcarsko	Odpovědný subjekt	Schweizerischer Versicherungsverband (profesní organizace)
	Forma zkoušky	Písemná + ústní část
	Popis zkoušky	<p>Písemná část směřuje k prokázání odborných znalostí</p> <p>Ústní část prověřuje schopnosti žadatele vybrat vhodný produkt, jasně a srozumitelně ho klientovi vysvětlit. Zkouška probíhá formou třicetiminutového rozhovoru, kdy jeden z členů komise vystupuje v pozici informovaného klienta a ostatní členové komise hodnotí výkon žadatele.</p>
Německo	Odpovědný subjekt	Industrie – und Handelskammer (průmyslová a obchodní komora)
	Forma zkoušky	Písemná část + ústní část
	Popis zkoušky	<p>Písemná část prověřuje teoretické znalosti žadatele ve 4 oblastech –(poradenství klientovi, odborné znalosti jednotlivých pojistných odvětví, znalost sociálně – právních podmínek a možností zabezpečení na stáří a znalost právních podmínek zprostředkování pojištění a poradenství v pojišťovnictví).</p> <p>Ústní část probíhá formou rozhovoru mezi zprostředkovatelem a členem zkušební komise v roli klienta. Během rozhovoru musí zájemce prokázat, že disponuje dostatečnými dovednostmi vybrat vhodné řešení, klientovi ho nabídnout a vysvětlit.</p>
Lichtenštejnsko	Odpovědný subjekt	Finanzmarktaufsicht (dohled nad finančním trhem)
	Forma zkoušky	Odborné znalosti se ukazují dosaženým vzděláním, ke zkoušce je přístupováno v ojedinělých případech
	Popis zkoušky	Pokud jsou znalosti ověřovány zkouškou, je žadatel přezkoušen před komisí, kdy je kromě teoretických znalostí kladen důraz především na praktické zkušenosti žadatele.

Česká republika	Odpovědný subjekt	<p>Akreditované školy, školících zařízení a specializované profesní instituce poskytujících vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti.</p> <p>Pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti také jednotlivé pojišťovny.</p>
	Forma zkoušky	Písemná; pokud žadatelova úspěšnost pohybuje v intervalu mezi 60% - 80%, přistupuje se k doplňující ústní zkoušce.
	Popis zkoušky	<p>Písemná zkouška svým obsahem odpovídá minimu odborných znalostí stanovených pro základní, střední, nebo vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Rozsah odborných znalostí pro jednotlivé stupně odborné způsobilosti je stanoven vyhláškou 582/2004 Sb. Soubory otázek pro jednotlivé stupně odborné způsobilosti jsou uchazečům k dispozici na stránkách České národní banky. Zkušební test se skládá z 50 náhodně vygenerovaných otázek.</p> <p>K ústní části zkoušky uchazeč přistupuje, pokud se jeho míra úspěšnosti pohybuje ve výše uvedeném intervalu. Zkouška se skládá před komisí. Při zkoušce uchazeč obdrží minimálně 2 z chybně zodpovězených otázek nebo vůbec nezodpovězených otázek písemného testu. Doba přípravy na odpovědi činí 15 minut. Komise je oprávněna během zkoušky klást doplňující dotazy.</p>

Ze srovnání v tabulce 8 je možné vyvodit následující postřehy a závěry:

Zatímco v České republice mohou pojišťovací zprostředkovatelé složit zkoušku odborné způsobilosti v kterékoliv z vybraných institucí, která byla akreditována, nebo dokonce u pojišťovny, pro kterou smluvně vykonávají zprostředkovatelskou činnost, v ostatních srovnávaných evropských zemích je k této činnosti zplnomocněn vždy **pouze jediný** subjekt.

Tuto skutečnost je možné odůvodnit především snahou o zajištění jednotnosti všech prováděných zkoušek a také zájmem o „kontrolu“ nad způsobem, jakým tyto zkoušky probíhají.

Mezi srovnávanými zeměmi tvoří výjimku Lichtenštejnsko, které a priori předpokládá ověřování odborných znalostí dosažením předepsaného vzdělání. K přezkoušení ověření odborných znalostí je přístupováno pouze v ojedinělých případech.

Dalším významným rozdílem ve **formě přezkušování** odborných kvalifikačních předpokladů žadatele je forma zkoušky. Zatímco v České republice jsou ověřovány pouze teoretické znalosti (písemně a při nedostatečném počtu bodů ještě ústně), v Německé republice a Švýcarsku je prokázání teoretických znalostí při písemném testu pouze předpokladem k připuštění k ústní zkoušce. Při ní musí uchazeči během rozhovoru s jedním z členů komise prokázat, že jsou ve své profesi skutečnými odborníky a úspěšné složení zkoušky nebylo pouze výsledkem pečlivého učení odpovědí nazpaměť.

Přestože česká právní úprava, ve srovnání s ostatními zeměmi, poměrně komplikovaně definuje různé požadavky pro jednotlivé úrovně odborné způsobilosti, při žádné ze zkoušek **nepředpokládá ověřování praktických schopností žadatele** při zprostředkování pojištění (tj. je-li schopen přesně identifikovat potřeby klienta, vybrat vhodný produkt, klientovi ho vysvětlit, případně mu vysvětlit rozdíly mezi jednotlivými produkty).

Na druhou stranu je Česká republika jedinou z představených zemí, která požaduje pro udělení registrace vyžadující vyšší než základní stupeň odborné způsobilosti povinnou **praxi**. Diskutabilní přínos tohoto požadavku byl předmětem diskuse již v kapitole 2.3.4. Navíc skutečnost, že pojišťovací zprostředkovatel již dříve pojištění zprostředkoval, nemusí být směrodatným ukazatelem toho, zda skutečně disponuje vlastnostmi prověřovanými ústní zkouškou.

Na závěr lze konstatovat, že ačkoliv je česká právní úprava ve srovnání s uvedenými právními úpravami dalších evropských zemí podstatně rozsáhlejší a podrobnější, v konečném efektu paradoxně klade při ověřování skutečných odborných a praktických znalostí na žadatele nejmenší požadavky.

Naskýtá-li se nám toto srovnání, můžeme si položit otázku, je-li pro ochranu spotřebitele, která stojí v ústředí této regulace (je jako hlavní cíl definována již v rámci normy 2002/92/ES) lepší tak rozsáhlá úprava, jakou v současné době nabízí česká legislativa, nebo je-li mu spíše ku prospěchu, jsou-li vymezeny základní meze ochrany a principy ve vztahu k pojišťovacím zprostředkovatelům, jejichž odpovědnost není vázána ve vztahu ke smluvní pojišťovně.

Podle mého názoru by měla legislativa právě a pouze vymezovat základní, jasné a přehledné mantinely tam, kde je to žádoucí vzhledem k jednotnosti trhu, neměla by však sklouznout ke snaze předepisovat postupy, přinášet nové pojmy a zatěžovat spotřebitele zbytečnou byrokracií. V praxi totiž velmi často platí přímá úměra, že čím složitější je norma, tím menší snahu dotčené subjekty mají se v ní orientovat.

Ačkoliv Česká republika vycházela při přípravě zákona regulujícího činnost pojišťovacích zprostředkovatelů ze stejné směrnice Evropské unie jako ostatní srovnávané státy, podařilo se jí evidentně vytvořit normu mnohem „základnější“ a komplikovanější.

5. Závěrečné zhodnocení

Regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v České republice prošla v posledních dvou letech mnoha významnými změnami. Tyto změny byly vyvolány přistoupením České republiky do Evropské unie a s tím spojenými povinnostmi harmonizace příslušných právních norem.

Směrnicí, která udala základní směr českým právním normám, byla směrnice Evropského parlamentu a Rady evropské unie 2002/92/ES, o zprostředkování pojištění.

Hlavním cílem této směrnice bylo definovat základní principy regulace činnosti pojišťovacích a zajišťovacích zprostředkovatelů a přispět tak k řádnému fungování jednotného pojistného trhu a v rámci práva zřizovat podniky a poskytovat služby.

Samotná norma pak klade největší důraz na ochranu spotřebitele, především formou předepsání povinného pojistného, nebo finanční jistoty a definováním minimálního rozsahu poskytovaných informací.

V souladu s touto normou byl vydán zákon č. 38/2004 Sb. a prováděcí vyhláška s č. 582/2004 Sb. Obě tyto normy vstoupily v platnost 1.1.2005 a položily tak základ nové regulaci v pojišťovnictví, a to na poli pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

O současné podobě regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí je možné říci, že je ve svém rozsahu poměrně objemná a podrobná.

Definuje celkem 6 typů pojišťovacích zprostředkovatelů, z toho 5 typů s domovským členským státem, kterým je Česká republika a dále činnost samostatného likvidátora pojistných událostí. Poměrně podrobně určuje rozsah

práv a povinností při výkonu činnosti jednotlivých typů zprostředkovatelů, formu přechodu odpovědnosti za škodu při výkonu zprostředkovatelské činnosti, požadovanou míru odborné způsobilosti, včetně konkrétního rozsahu ověřovaných znalostí i další podmínky zápisu do registru.

Z připravovaných novelizací, představených v rámci této diplomové práce, je poměrně dobře čitelný směr úvah ministerstva v oblasti dalších úprav (konkretizací) regulace, a to jak přímo norem regulujícími činnost pojišťovacích zprostředkovatelů, tak dalších, komplexních norem, k regulaci zprostředkovatelské činnosti na finančním trhu.

V případě novely zákona č. 38/2004 Sb. je zřejmá snaha o **další rozšíření a konkretizaci** jednotlivých podmínek zákona – např. stanovením povinnosti účastnit se doškolovacího kurzu a tento zakončit úspěšným složením zkoušky (současná norma určuje pouze povinnost pojišťovacích zprostředkovatelů doplňovat si stále své znalosti), nebo rozšířením definicí jednotlivých pojmů (např. definicí pojmu řádná analýza, nebo konkurenční nabídka). Novelou by byla také rozšířena práva a povinnosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů, a to variabilně, dle toho s kterým subjektem smluvně spolupracují.

I z představeného konzultačního materiálu, který měl sloužit jako podklad pro přípravu zákona k regulaci zprostředkovatelské činnosti v rámci celého finančního trhu, je čitelná snaha konkrétně **rozdělit, popsat a definovat** jednotlivé typy pojišťovacích zprostředkovatelů, **konkretizovat** postupy spolupráce a **unifikovat** jednotlivé smluvní vztahy.

Z analýzy současného stavu regulace a představených novelizací je možné vyzorovat směr, kterým se pravděpodobně bude udávat regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Je možné sledovat snahu zákonodárců, jednotlivé aktivity na trhu **podrobně popsat, pojmenovat a dále řídit**. A to nejen obecně, např. formou potřebné

kvalifikace pro výkon dané činnosti, ale i velmi konkrétně – např. předepsáním konkrétních míst, kde lze kvalifikaci získat, popisem ověřování odborné způsobilosti, stanovením způsobu jakým si budou dotčené subjekty doplňovat kvalifikaci, kde a jak toto bude ověřováno, atd.

Regulace ponechává poměrně malý prostor pro samostatnost v poskytování těchto služeb a nezohledňuje ani působení odborných profesních organizací, které mohou fungovat jako vhodné a účinné samoregulátory v oboru. Snaha o co možná nejvyšší ochranu spotřebitele vytvořením konkrétní a podrobné normy tak může mít za následek na jedné straně omezení samoregulační činnosti trhu a přirozené konkurence a na straně druhé omezení spotřebitelských zájmů v důsledku přílišné nepřehlednosti a komplikované orientace v právech, které mají být spotřebiteli touto regulací zajištěny.

V souladu s takto postavenou regulací je nutné také upozornit na vysoké administrativní náklady, spojené s touto regulací.

Srovnáme – li právní úpravu regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v České republice s vybranými evropskými zeměmi, můžeme při zachování souladu s požadavky danými směrnicí 2002/92/ES pozorovat **zcela odlišný přístup** ke způsobu regulace.

Všechny srovnávané země v rámci regulace činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů definují ve své podstatě pouze dvě kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů, kdy klíčem pro jejich přidělení do jedné, nebo druhé skupiny je **(ne)existence závazného smluvního vztahu s pojišťovnou**, případně jiným pojišťovacím zprostředkovatelem, kterým je daný pojišťovací zprostředkovatel zplnomocněn k prodeji jejich pojistných produktů.

V případě výhradních zprostředkovatelů s pevným smluvním vztahem s jednou pojišťovnou je pak přístup k regulaci ve všech srovnávaných zemích mnohem benvoletnější. Obvykle není vyžadována ani registrace (a není tedy prověřována

odborná způsobilost, osobní ani morální hodnoty zprostředkovatele), případně jsou podmínky registrace různým způsobem zmírněny. Odpovědnost za kvalifikaci zprostředkovatele, stejně jako odpovědnost za škody způsobené při výkonu zprostředkovatelské činnosti, přechází na smluvní pojišťovnu.

Registrace je povinná pro pojišťovací zprostředkovatele, kteří jsou smluvně vázání s klientem, případně s jiným pojišťovacím zprostředkovatelem, který nemá smlouvu s pojišťovnou. V tomto případě není možný přechod odpovědnosti na pojišťovnu a regulace je zde tedy žádoucí. Žadatelé o registraci ve všech srovnávaných zemích prokazují odbornou způsobilost k výkonu této činnosti, morální a osobní hodnoty a také schopnost nést finanční odpovědnost za případné škody vzniklé při výkonu jejich činnosti – nejčastěji pojištěním.

Zásadní rozdíl v přístupu k podmínkám registrace v České republice a ostatních zemích, které byly analyzovány, je možné vidět v přístupu **ověřování odborné způsobilosti** žadatelů o registraci. Jsou-li srovnávané země mnohem benevolentnější v otázkách registrace vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů, v otázkách registrace nevázaných naopak kladou větší důraz než Česká republika, a to především při ověřování odborné způsobilosti žadatele. Důraz je v těchto zemích kladen především na prověření **schopnosti praktické aplikace teoretických znalostí**.

Česká republika je jedinou ze srovnávaných zemí, která se v rámci zkoušek odborné způsobilosti zaměřuje pouze na ověřování teoretických znalostí formou písemného testu a ve stanovených případech doplňkovou ústní zkouškou. Také je jedinou zemí, která nedefinuje pouze jeden subjekt, zodpovědný za provádění zkoušek odborné způsobilosti, ale umožňuje jejich složení v kterékoliv z akreditovaných škol, školících zařízení a specializovaných profesních institucí poskytujících vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti, čímž se do jisté míry vzdává možnosti kontroly průběhu těchto zkoušek.

Je tedy možné říci, že ačkoliv „teoreticky“ – tedy normativně - je v České republice regulováno mnohem více a důkladněji, „prakticky“ je zde ověřováno méně a tato činnost je svěřena do kompetence soukromých subjektů.

Na závěr lze říci, že samotné zavedení regulace na trhu pojišťovacích zprostředkovatelů může být označeno za nesmírně přínosný krok v oblasti kultivace finančního trhu v České republice.

Na trhu, na kterém působí v současné době více než 40 000 pojišťovacích zprostředkovatelů přinesla regulace nepřehlédnutelná práva spotřebitelům, a to od možnosti informovat se o osobě, se kterou jednají, až po prostředky pro podání stížnosti na její jednání a vymáhání škody vzniklé jejím pochybením.

Sledované aktivity spojené se snahou regulace činnosti i v dalších oborech finančních služeb, stejně jako na trhu pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, napovídají, že Česká republika se chce ubírat i nadále touto cestou.

V rámci těchto aktivit by však bylo žádoucí konfrontovat přístup České republiky s dalšími evropskými státy a zhodnotit optimálnost přístupu jak v otázkách rozsahu a detailnosti regulace, tak v oblasti praktické aplikace norem.

6. Závěr

V posledních dvou letech došlo na trhu pojišťovacích zprostředkovatelů k mnoha změnám, vyvolaným potřebou harmonizace právní úpravy v pojišťovnictvím s normami Evropské unie.

Jednou z těchto změn byl dotčen i trh zprostředkovatelů pojištění. Od 1.1. 2005 jsou všichni pojišťovací zprostředkovatelé a samostatní likvidátoři pojistných událostí povinni řídit se zákonem č. 38/2004 Sb.

Tento zákon rozděluje pojišťovací zprostředkovatele do několika kategorií a stanovuje podmínky, za kterých mohou zprostředkovatelskou činnost vykonávat. Celý zákon je rozpracován podrobně a konkrétně, pro každou kategorii pojišťovacích zprostředkovatelů stanovuje jednotlivé podmínky co do výše odborné způsobilosti, zajištění odpovědnosti, odborné praxe, práv a povinností zvlášť. Dále upravuje způsob registrace, podmínky jejího udělení a zrušení a v neposlední řadě stanovuje sankce.

Na základě prozkoumání připravovaných novelizací zákona č. 38/2004 Sb. a konzultačního materiálu ke zprostředkování poradenství na finančním trhu je možné usuzovat na další vývoj v oblasti regulace zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Vyplývá z něho, že je možné očekávat další konkretizaci regulace na trhu pojišťovacích zprostředkovatelů a zavedení regulace ve zprostředkování i v dalších odvětvích finančního trhu.

V poslední části diplomové práce byla věnována pozornost základním rysům právní úpravy regulace činnosti zprostředkovatelské činnosti ve vybraných evropských zemích. Na závěr bylo provedeno srovnání základních přístupů k regulaci, které umožnilo srovnání v pohledu širších souvislostí a nejen na základě znalosti stavu věci v České republice.

Toto srovnání do jisté míry potvrdilo, resp. podtrhlo pochybnosti, citované již v předešlých kapitolách práce.

Jednalo se především o formu přístupu k šíři regulace, která se v České republice zdá být obšírnější a podrobnější, než by bylo nezbytně nutné pro zajištění ochrany spotřebitele a je tak v konečném důsledku možná i kontraproduktivní.

Další nedostatky vynikly v oblasti přístupu k ověřování odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů, když se ukázalo, že Česká republika je jedinou ze srovnávaných zemí, která se při ověřování odborné způsobilosti uchazečů o registraci omezuje pouze na prověření teoretických znalostí, nikoliv na praktické schopnosti uchazeče.

Na závěr však musí být zdůrazněno, že i když jistě existují rezervy v současné právní úpravě, přinesla regulace potřebný řád a mnohem větší přehled na čtyřicetitisícový trh pojišťovacích zprostředkovatelů, který až do konce roku 2004 existoval bez jakýchkoliv omezení a pravidel. Nyní je jenom v rukou zákonodárců a odborných profesních organizací, aby tuto regulaci posunuly ještě dále a umožnily tak její efektivnější fungování a přínos.

Seznam literatury

Tuzemská literatura:

Literatura:

- [1] Ducháčková E., *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress 2003. ISBN 80-86119-67-X.
- [2] Daňhel J., *Pojistná teorie*. Praha: Professional Publishing 2005. ISBN 80-86419-84-3.

Zákony:

- [3] Zákon č. 82/1966 Sb. o pojišťovnictví, úplné znění.
- [4] Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník, ve znění k 31.12.1999
- [5] Zákon č. 185/1991 Sb. o pojišťovnictví, úplné znění
- [6] Zákon č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví, úplné znění
- [7] Zákon č. 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, úplné znění
- [8] Zákon č. 37/2004, o pojistné smlouvě, úplné znění
- [9] Směrnice Evropského parlamentu a rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění

Webové zdroje:

- [10] Jak funguje pojištění profesní odpovědnosti [online]. [cit. 16.11.2006]. Dostupné z <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/2581995Sb.html>>
- [11] Vyznačení navrhovaných změn zákona č. 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona [online]. [cit. 24.11.2006]. Dostupné z <http://new.afiz.cz/data/doc/novela_38_2004_vyznaceni_zmen.doc>
- [12] Konzultační materiál k úpravě podmínek pro zprostředkování a poradenství na finančním trhu [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/VerDiskuse-cerven2006_FinTrh_Konzultacni_material_pdf.pdf>

- [13] Připomínky osob, které udělily souhlas s uveřejněním připomínek zaslaných ke konzultačnímu materiálu Ministerstva finance [online]. [cit. 6.12.2006]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/fintrh_verejna_diskuse_27884.html>

Zahraniční literatura

Literatura:

- [14] Schmidt, Jürgen F., *Die Deregulierung der Versicherungsaufsicht und die Versicherungsvermittlung in Deutschland*. Berlin: Duncker & Humblot 2003. ISBN 3-428-10951-1.

Zákony

- [15] Bundesgesetz betreffend die Aufsicht über die Versicherungsunternehmen (Versicherungsaufsichtsgesetz, VAG), vom 19. Dezember 2004
- [16] Verordnung über die Beaufsichtigung von privaten Versicherungsunternehmen (Aufsichtsverordnung, AVO), vom 9. November 2005
- [17] Gesetz über die Versicherungsvermittlung (Versicherungsvermittlungsgesetz, VersVermG), vom 17. Mai 2006
- [18] Verordnung über die Versicherungsvermittlung (Versicherungsvermittlungsverordnung, VersVermV), vom 27. Juni 2006
- [19] Entwurf: Gesetz zur Neuregelung des Versicherungsvermittlerrechts, vom 3. Mai 2006
- [20] Entwurf: Verordnung über die Versicherungsvermittlung (Versicherungsvermittlungsverordnung, VersVermV)

Webové zdroje:

- [21] Informationen zur Vermittlerregelung [online]. [cit. 10.1.2007]. Dostupné z <http://www.svv.ch/cms/linkmanager/api/resolveLink.cfm?id=4215&mandator=fw40_mandator_0200>

Seznam tabulek a obrázků

Tabulky:

Tabulka 1:	Odborné znalosti a praxe požadované pro jednotlivé stupně odborné způsobilosti
Tabulka 2:	Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů
Tabulka 3:	Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v letech 2005 – 2006
Tabulka 4:	Povolovací režim dle typu činností
Tabulka 5:	Maticová forma registrace
Tabulka 6:	Srovnání typů pojišťovacích zprostředkovatelů dle jednotlivých evropských států
Tabulka 7:	Registrace pojišťovacích zprostředkovatelů a podmínky registrace
Tabulka 8:	Prokazování odborné způsobilosti zkouškou

Grafy:

Graf 1:	Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů
Graf 2:	Vývoj počtu registrací od 1. ledna 2005

Schémata:

Schéma 1:	Základní charakteristiky činností, vztah k základním sektorům finančního trhu
Schéma 2:	Zprostředkování – základní schéma vztahů mezi poskytovatelem finančního produktu, zprostředkovateli 1. a 2. úrovně a zákazníka